

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 05-06 marca 2015 roku na kierunku *finanse i rachunkowość* w obszarze nauk społecznych, dziedzina nauk ekonomicznych na poziomie studiów pierwszego stopnia realizowanych w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych o profilu praktycznym w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Wałczu

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Wanda M. Gaczek – członek PKA

członkowie:

- prof. dr hab. Wojciech Downar – członek PKA
- prof. dr hab. Stefan Wrzosek – ekspert PKA
- mgr Edyta Lasota-Belżek – ekspert formalno-prawny
- Sara Krawczyńska – przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

Krótką informacja o wizytacji

Wizytacja związana z oceną programową została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z przepisami i obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, przeprowadzonej hospitacji zajęć, analizy prac dokumentujących osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, w tym prac dyplomowych, spotkań z nauczycielami akademickimi i studentami ocenianego kierunku studiów oraz wizytacji i oceny bazy dydaktycznej, w której prowadzone są zajęcia dydaktyczne.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna oceny jakości kształcenia

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

Kryterium 1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę

1.1).

Strategię Uczelni przyjęto Uchwałą nr 50/2014 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Wałczu z dnia 19.11.2014 r. w sprawie przyjęcia koncepcji strategii Uczelni oraz powołania Senackiej Komisji ds. Strategii.

Podstawą opracowania Strategii Wydziału, w ramach którego prowadzone jest kształcenie na kierunku *finanse i rachunkowość* jest Uchwała nr 39/2013 Rady Wydziału Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Wałczu z dnia 23.10.2013 r. w sprawie powołania zespołu przygotowującego strategię rozwoju Wydziału Społeczno-Inżynieryjnego w latach 2014 – 2020 oraz Uchwała nr 54/2014 Rady Wydziału Społeczno-Inżynieryjnego PWSZ w Wałczu z dnia 10.12.2014 r. w sprawie ustalenia głównych kierunków działalności Wydziału.

Koncepcja strategii rozwoju PWSZ w Wałczu na lata 2015-2021 oraz Strategia rozwoju Wydziału Społeczno-Inżynieryjnego PWSZ w Wałczu na lata 2014-2020 obowiązują obecnie i na ich podstawie można oceniać koncepcję kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość* oraz jej powiązanie z misją i celami strategicznymi.

Strategia rozwoju Uczelni wskazuje cztery cele strategiczne: 1) Wysoka jakość kształcenia poszukiwanych na rynku fachowców, 2) Uczelnia otwarta na współpracę i wymianę międzynarodową, 3) Uczelnia liderem innowacyjnej gospodarki w regionie oraz 4) Wysoki standard zarządzania Uczelnią. Do każdego celu wskazano działania, które pozwalają

konkretyzować możliwości osiągnięcia założonych celów. Każdy z przyjętych celów strategicznych może być wiązany z kierunkiem *finanse i rachunkowość*.

Strategia rozwoju Wydziału Społeczno-Inżynieryjnego wskazuje, obok misji i założeń rozwoju Wydziału, sześć celów strategicznych: 1) Integracja Wydziału w celu realizacji zadań wynikających z przyjętej misji, 2) Wydział wysokiej jakości, 3) Racjonalne zarządzanie zasobami ludzkimi, 4) Nowoczesne zarządzanie bazą, 5) Sprawny system zarządzania informacją oraz 6) Współpraca międzynarodowa i programy mobilnościowe. Każdy z tych celów został rozwinięty przez wskazanie celów pośrednich i działań, jakie muszą być podejmowane. Prawidłowy rozwój kierunku *finanse i rachunkowość* wymaga realizacji wszystkich celów strategicznych. W ramach celu 1. zakłada się, np. działania *na rzecz uelastycznienia systemu studiów, w tym programów kształcenia; intensyfikację wymiany studenckiej; aktywizowanie kadry dydaktycznej w kierunku poszukiwania i wdrażania nowoczesnych i atrakcyjnych metod i form kształcenia; doskonalenie systemu praktyk i zajęć praktycznych realizowanych wspólnie z partnerami biznesowymi i przedsiębiorcami*, a w ramach celu: *współpraca z otoczeniem na rzecz rozwoju Uczelni działanie: podejmowanie współpracy z przedsiębiorstwami, instytucjami i organizacjami w regionie, kraju i za granicą w ramach projektów studenckich ukierunkowanych na potrzeby środowiska społecznego i gospodarczego*. Duże znaczenie dla uatrakcyjnienia kierunku *finanse i rachunkowość* ma także realizacja 2. celu strategicznego: *Wydział wysokiej jakości, w tym absolwent wysokiej jakości i Uczelnia przyjazna studentom*. Rozwój kierunku *finanse i rachunkowość* jest dobrze powiązany z przyjętą strategią rozwoju Uczelni, nawiązuje także do strategii rozwoju miasta i regionu..

Wszystkie cele strategiczne rozwoju Wydziału zostały skonkretyzowane przez wskazanie celów operacyjnych, a także określenie konkretnych działań. Konieczne jednak wydaje się, żeby poszczególne działania rozpisano ze wskazaniem jednostek odpowiedzialnych za ich realizację, okresu w którym będą podejmowane, a przede wszystkim określenie mierników osiągnięcia założonych celów szczegółowych tak, żeby np. dwa lata od przyjęcia strategii rozwoju Wydziału (np. w grudniu 2016 r.) stwierdzić, jaki jest stopień realizacji założonych celów.

Można uznać, że przyjęta strategia rozwoju Uczelni i Wydziału jest wystarczająco powiązana z podnoszeniem jakości kształcenia również na kierunku *finanse i rachunkowość*.

Kierunek *finanse i rachunkowość* w PWSZ w Wałczu realizowany jest w profilu praktycznym w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na poziomie studiów licencjackich. Efekty kształcenia odniesiono do obszaru *nauk społecznych* w dziedzinie *nauki ekonomiczne*, gdzie dyscypliną wiodącą jest dyscyplina *finanse*, a dyscyplinami uzupełniającymi *ekonomia* i *nauki o zarządzaniu*. Kształcenie obejmuje sześć semestrów, gdzie zgodnie z profilem kształcenia obligatoryjnym elementem programu jest studencka praktyka zawodowa.

W ramach kierunku *finanse i rachunkowość* Wydział oferuje pięć specjalności: *finanse i rachunkowość przedsiębiorstw, bankowość i ubezpieczenia, menedżer administracji, biznes i finanse, menedżer projektów europejskich*. Podano charakterystykę każdej z tych specjalności wskazując specyfikę treści programowych, w tym także wykaz przedmiotów specjalnościowych, które są dobrze powiązane z zakładanymi efektami dla całego kierunku. Charakterystyka specjalności jest wyczerpująca (patrz *Raport samooceny* Jednostki) i można ją uznać za wystarczającą dla studentów dokonujących wyboru specjalności. Przyjęte rozwiązania programowe i stosowane metody dydaktyczne wykorzystywane w procesach dydaktycznych dla kierunku *finanse i rachunkowość* oraz oferowane w ramach tego kierunku specjalności na Wydziale Społeczno-Inżynieryjnym PWSZ w Wałczu są wystarczająco różnorodne, a propozycje specjalności *biznes i finanse* oraz *menedżer projektów europejskich* można uznać za innowacyjne. Przedmioty specjalizacyjne zapewniają możliwości elastycznego kształtowania treści kształcenia.

1.2).

Udział interesariuszy wewnętrznych w tworzeniu programu kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość* był wystarczający. Wśród interesariuszy tych wymienia się członków Rady Programowej kierunku (12 pracowników dydaktycznych i 4 studentów), którzy uczestniczyli w

przygotowywaniu koncepcji jego rozwoju i budowaniu, ocenianiu i modyfikowaniu programów. Można uznać, że udział ten był wystarczający. Wyniki pracy Rady Programowej były przedstawiane członkom Rady Wydziału i udostępniane pracownikom, a także Samorządowi Studenckiemu Uczelni.

Jednostką koordynującą działania związane z procesem określania koncepcji kształcenia, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju na kierunku *finanse i rachunkowość* w PWSZ w Wałczu, jest Kierunkowa Rada Programowa *FiR*. Wśród interesariuszy wewnętrznych uczestniczących w procesie określania koncepcji kształcenia obecni byli przedstawiciele studentów ocenianego kierunku (w tym dwóch przedstawicieli studiów stacjonarnych oraz dwóch przedstawicieli studiów niestacjonarnych). Poprzez działania w strukturach Rady, studenci mieli możliwość wyrażania opinii dotyczących zmian wprowadzanych w programie kształcenia oraz przyporządkowania efektów kształcenia dla ocenianego kierunku studiów. W opinii studentów, wyrażonej w formie pisemnej do Pani Rektor PWSZ w Wałczu, dnia 20.08.2014r., zmiany wprowadzone w programie kształcenia umożliwiają osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, które dopasowane są do potrzeb lokalnego rynku pracy i *pozwalają wykształcić nowoczesną kadrę dla regionu*.

Zdaniem Władz Uczelni, studenci kierunku *finanse i rachunkowość* są bardzo aktywni również poza oficjalnymi spotkaniami w ramach prac organów Uczelni. Przykładem inicjatywy studentów, związanej z kształtowaniem procesu kształcenia na ocenianym kierunku, jest pismo skierowane przez przedstawiciela Samorządu Studenckiego do Dziekana PWSZ z dnia 26.01.2015r., z prośbą o utworzenie specjalności *biznes i finanse* w ramach kierunku *FiR*. Władze Uczelni, podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA poinformowali, iż chcąc wyjść naprzeciw potrzebom studentów, uruchomili już procedury związane z utworzeniem w/w specjalności.

W grupie interesariuszy zewnętrznych uczestniczących w tworzeniu koncepcji programu kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość* występowało siedem osób. Dwie z tych osób to przedstawiciele instytucji samorządowych (starosta powiatu, sekretarz gminy), dwie osoby powiązane z instytucjami otoczenia biznesu (prezes Wałeckiego Oddziału Północnej Izby Gospodarczej w Szczecinie, prezes Stowarzyszenia Inicjatyw Gospodarczych Wałcz), a pozostałe osoby powiązane były *stricte* z prywatnymi podmiotami finansowo-bankowymi. Jak wynika z udostępnionych informacji udział inrteresariuszy zewnętrznych w przygotowaniu koncepcji kształcenia jest wystarczający dla kierunku realizowanego w praktycznym profilu kształcenia.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego w pełni **Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych**

1.1) Koncepcja kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość* dla studiów pierwszego stopnia w profilu praktycznym jest wystarczająco powiązana z misją Uczelni oraz przyjętymi celami szczegółowymi strategii rozwoju Wydziału Społeczno-Inżynieryjnego PWSZ w Wałczu. Wykazuje też powiązanie z celami rozwoju regionu zachodniopomorskiego, powiatu wałeckiego i miasta Wałcza, szczególnie w zakresie wsparcia rozwoju Klastra Metalica w rejonie Wałcza. Wszystkie cele strategiczne strategii rozwoju Wydziału na lata 2014-2020 są powiązane z dążeniem do podniesienia jakości kształcenia oraz potrzebami i możliwościami modyfikacji oferty dydaktycznej kierunku wynikającymi ze zmian otoczenia społeczno-gospodarczego. W koncepcji kierunku *FiR* przewiduje się ofertę pięciu specjalności, które zostały właściwie scharakteryzowane i które można uznać za odpowiednie dla potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy.

1.2) Udział interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w procesie budowania koncepcji kształcenia był wystarczający. Pracodawcy mieli wpływ na kształt oferowanych specjalności, a także przekazywali informacje o pożądanym na rynku pracy umiejętnościach oraz kompetencjach społecznych. Udział studentów, jako interesariuszy wewnętrznych w procesie

ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku należy uznać za odpowiedni. Uwagi zgłaszane przez studentów są brane pod uwagę, czego wyrazem jest uruchomienie specjalności *biznes i finanse*.

Kryterium 2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

2.1)

Opis zakładanych efektów kształcenia dla kierunku *finanse i rachunkowość* wprowadzony został uchwałą nr 15/2012 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Wałczu z dnia 28.03.2012r., a ich zmodyfikowana, aktualna wersja dla praktycznego profilu kształcenia została przyjęta Uchwałą nr 39/2014 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Wałczu z dnia 03 października 2014 r. Efekty kształcenia dla kierunku *finanse i rachunkowość* przyporządkowano do obszaru *nauk społecznych* oraz wskazano dziedziny nauki i dyscypliny naukowe, do których odnoszą się obowiązujące efekty kształcenia. Takie same efekty kształcenia zostały sformułowane dla studiów stacjonarnych oraz niestacjonarnych. Kształcenie odbywa się na profilu praktycznym. Kierunek *finanse i rachunkowość* został wyodrębniony z obszaru *nauk społecznych*. Efekty kierunkowe zostały przyporządkowane do dziedziny *nauk ekonomicznych*, w dyscyplinach *finanse, ekonomia oraz nauki o zarządzaniu*.

Przy wyodrębnieniu kierunku *finanse i rachunkowość* wykorzystano wszystkie efekty obszarowe z obszaru nauk społecznych dla profilu praktycznego. Senat określił 52 efekty kształcenia z uwzględnieniem ich struktury (W-26, U-19, KS-7). Efekty są sformułowane w sposób prawidłowy, stanowią uszczegółowienie i odniesienie efektów obszarowych do zagadnień finansów i rachunkowości. Treść efektów kierunkowych uzasadnia prowadzenie profilu praktycznego. Efekty kształcenia sformułowane są na dwóch poziomach: kierunku oraz poszczególnych przedmiotów. Przedmiotowe efekty kształcenia sformułowane są w opisach (kartach) poszczególnych przedmiotów. Dla każdego z przedmiotów zostało sformułowanych na ogół od 5 do 8 efektów, z zachowaniem ich struktury. Efekty przedmiotowe mają właściwy poziom szczegółowości oraz uwzględniają specyfikę przedmiotu. Struktura przedmiotowych efektów wskazuje na równowagę pomiędzy wiedzą, umiejętnościami i kompetencjami społecznymi. W opisie efektów przedmiotowych ujęto m.in. takie zagadnienia jak umiejętności współdziałania z innymi czy kształtowanie postaw przedsiębiorczych.

Również efekty modułu praktyk są w sposób logiczny odniesione do efektów kierunkowych i ujęte w macierzy efektów kształcenia. Efekty umiejętności i kompetencji społecznych uwzględniają w wystarczającym stopniu potrzeby lokalnego rynku pracy zgłaszane przez interesariuszy zewnętrznych w trakcie dyskusji programów kształcenia.

Koncepcja kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* opiera się na kształceniu wykwalifikowanej kadry, zdolnej do podjęcia pracy w instytucjach finansowych i niefinansowych, na stanowiskach samodzielnych lub pomocniczych, a także w przedsiębiorstwach oraz do prowadzenia własnej działalności. Stąd na Wydziale oferowanych jest pięć specjalności: *finanse i rachunkowość przedsiębiorstw, bankowość i ubezpieczenia, menedżer administracji, biznes i finanse oraz menedżer projektów europejskich*. Dobór specjalności do praktycznego profilu kształcenia stanowi o wewnętrznej spójności koncepcji kształcenia oraz jej właściwym odzwierciedleniu w opisie kierunkowych efektów kształcenia.

Ponadto, działania władz Wydziału skierowane są do studentów pochodzących z różnych środowisk, w tym niezamożnych i pracujących. Wydział oferuje realizację studiów według indywidualnego planu i programu kształcenia, pomoc materialną oraz przyjazną atmosferę. Tym samym daje możliwość studiowania osobom, dla których duże ośrodki akademickie są niedostępne.

Program studiów na kierunku *finanse i rachunkowość* nie zakłada nabycia uprawnień do wykonywania zawodu.

Wydział dla programu kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* opracował matrycę efektów kształcenia. W opisach przedmiotów, w części *Efekty kształcenia*, określone są efekty przedmiotowe, które są w ujęciu tabelarycznym odniesione do odpowiadających im efektów kierunkowych oraz obszarowych. Odniesienia te są w zdecydowanej większości logiczne i na ich podstawie można stwierdzić, że osiągając dany efekt przedmiotowy student realizuje efekt kierunkowy ujęty w matrycy. Tworzy to spójny system współzależności efektów przedmiotowych i kierunkowych. Występują jednak niewielkie niedociągnięcia w przypisaniu efektów kierunkowych do efektów przedmiotowych, czego przykładem są sylabusy do przedmiotu *Marketing* efekt KS05 *rozwińcie umiejętności studiowania literatury przedmiotu* jest przypisany do efektu kierunkowego K_FIRP_K07-1 *Potrafi myśleć i działać w sposób przedsiębiorczy*.

Matryca efektów kształcenia jest zbudowana prawidłowo. Każdy efekt kierunkowy jest realizowany na kilku lub kilkunastu przedmiotach. Należałoby jednak rozważyć, czy pokrycie pojedynczych efektów kierunkowych nie jest zbyt małe, ponieważ niektóre efekty kierunkowe są realizowane tylko na 2-3 przedmiotach (np. efekt W05-3 czy efekt W07-2).

W planie studiów nie ma wyodrębnionych modułów (grup przedmiotów), dla których sformułowane byłyby osobne efekty kształcenia, co nie jest konieczne dla zapewnienia spójności efektów.

Efekty dla praktyk zawodowych zostały sformułowane w opisie przedmiotu *Studenckie praktyki zawodowe*. Opis efektów praktyki zawodowej obejmuje 6 efektów, z czego jeden z zakresu wiedzy, dwa umiejętności oraz trzy związane z nabyciem określonych kompetencji społecznych. Efekty te zostały sformułowane w sposób ogólny, ale w pełni poprawny i adekwatny do charakteru praktyki zawodowej. W opisie efektów praktyk zawodowych zwraca się uwagę na szeroko pojętą wiedzę o funkcjonowaniu instytucji finansowych i komórek finansowo-księgowych oraz na umiejętności związane z zastosowaniem wiedzy w praktyce gospodarczej. W realizacji praktyk słusznie przywiązuje się dużą wagę do kompetencji społecznych, które są związane z pracą w rzeczywistych warunkach przedsiębiorstwa.

Podsumowując można stwierdzić, że możliwa jest realizacja kierunkowych efektów kształcenia wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych określonych w koncepcji kształcenia oraz wynikających z nich efektów szczegółowych przyjętych w programie studiów i realizowanych w procesie kształcenia dla przedmiotów i praktyk zawodowych.

Na początku każdego zajęcia wykładowcy prezentują studentom sylabusy danego przedmiotu, zawierające szczegółowy opis dotyczący jego realizacji, w tym zakres wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, jakie studenci osiągną po zakończeniu kursu. Opis zakładanych efektów kształcenia oraz sylabusy zamieszczone są na stronie internetowej Uczelni, a także, na życzenie studenta, dostępne w sekretariacie Dziekana lub u Dyrektora Instytutu.

Kompletny program kształcenia wraz z planami studiów dla kierunku *finanse i rachunkowość* dostępny jest na stronie internetowej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Wałczu, w zakładce *Studia licencjackie i inżynierskie*. Sposób publikowania i dostępność opisu efektów kształcenia należy uznać za w pełni wystarczającą, zapewniającą studentowi bezpośredni dostęp zarówno do charakterystyki efektów kierunkowych, jak i przedmiotowych.

2.2).

Zarówno efekty kierunkowe, jak i przedmiotowe ocenianego kierunku zostały sformułowane w sposób zrozumiały i sprawdzalny. Efekty kierunkowe są stosunkowo ogólne, ale sformułowane w sposób nie budzący wątpliwości. W ich brzmieniu wyraźnie podkreślona jest dyscyplina *finanse* (większość efektów z zakresu wiedzy i umiejętności odnosi się do zagadnień finansów przedsiębiorstwa, finansów publicznych i systemu finansowego), ale opis efektów również

nawiązuje do dyscyplin *ekonomia* i *nauki o zarządzaniu*. Komunikatywność oraz merytoryczne treści opisu poszczególnych efektów nie budzą wątpliwości.

Efekty przedmiotowe są sformułowane w sposób konkretny i stanowią dobre uszczegółowienie efektów kierunkowych. Również na poziomie przedmiotów nie ma wątpliwości co do merytorycznego brzemienia każdego z efektów.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA poinformowali, iż założenia programowe oraz warunki zaliczenia przedmiotu omawiane przez nauczycieli akademickich, sformułowane są w sposób klarowny i zrozumiały, w związku z czym nie widzą potrzeby zapoznawania się dodatkowo z pełnym opisem efektów kształcenia.

2.3)

Przyjęte zasady weryfikacji efektów kierunkowych i przedmiotowych zbudowany przez Wydział pozwalają na sprawdzenie wszystkich kategorii efektów. Podstawy weryfikacji efektów kształcenia określone są w *Regulaminie studiów* (przede wszystkim w rozdziale 5 *Zaliczenie semestru oraz roku studiów*), w którym opisano ogólne zasady zaliczania przedmiotów, przeprowadzania egzaminów oraz zaliczenia praktyk zawodowych.

Prawie wszystkie przedmioty w programie studiów kończą się zaliczeniem na ocenę bądź egzaminem. Wyjątek stanowią cztery przedmioty (*Wychowanie fizyczne, Przysposobienie akademickie, Seminarium oraz Studenckie praktyki zawodowe*), które kończą się zaliczeniem bez oceny. Regulamin studiów określa również sposoby postępowania w przypadku, gdy student nie osiągnie założonych efektów kształcenia (zasady warunkowego wpisu na następny semestr, warunki dopuszczenia do egzaminu komisyjnego, itp.).

Weryfikacja efektów kształcenia na ocenianym kierunku realizowana jest w różnych formach i zależy od specyfiki danego przedmiotu. Oprócz egzaminów i kolokwium przeprowadzanych głównie w formie pisemnej, efekty te sprawdzane są również poprzez referaty oraz aktywność na zajęciach. Szczególny nacisk położony jest na realizację projektów zespołowych, które następnie prezentowane są przez studentów podczas zajęć. Opinia studentów dotycząca tej formy weryfikowania efektów kształcenia jest mocno zróżnicowana, bowiem część studentów uznaje ją za niemierną. Powodem tego jest fakt, iż pracując w kilkuosobowych grupach, nie zawsze wkład pracy każdego z członków zespołu jest jednakowy. Studenci zauważyli, iż wiele zależy od sposobu, w jaki wykładowca weryfikuje zrealizowany projekt, i czy podczas prezentacji egzekwuje wiedzę od wszystkich członków grupy w równym stopniu. Należałoby uściślić zasady takiej formy weryfikowania efektów kształcenia, tak aby pozwalały na dokonanie właściwej oceny pracy każdego studenta. Pozostałe formy weryfikacji zakładanych celów i efektów kształcenia zostały przez studentów ocenione jako przejrzyste i zrozumiałe. Studenci poinformowali, iż mają pełen dostęp do ocenionych prac pisemnych, a wykładowcy konsekwentnie realizują zasady przyjęte na początku semestru. Biorąc pod uwagę różnorodność metod weryfikacji efektów kształcenia, do których zaliczyć należy również dużą ilość godzin obowiązkowych praktyk zawodowych, studenci obecni na spotkaniu uznali, że sprawdzane są wszystkie obszary kształcenia tj. wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne. System weryfikacji i oceny efektów kształcenia został szczegółowo opisany w Regulaminie Studiów PWSZ w Wałcu, dostępnym na stronie internetowej Uczelni.

Zasady weryfikacji efektów kierunkowych i przedmiotowych pozwalają na sprawdzenie wszystkich kategorii efektów: wiedzy, umiejętności, kompetencji społecznych. W kartach przedmiotów znajduje się część *Metody weryfikacji efektów kształcenia*. W większości kart, w tej części, określone są w ujęciu tabelarycznym metody weryfikacji każdego efektu przedmiotowego (np. kolokwium, projekt prezentacja, aktywność na zajęciach itp.), za pomocą których osiąga się konkretny efekt przedmiotowy i pośrednio kierunkowy. W tabeli ujęte są efekty zarówno z zakresu wiedzy, jak również umiejętności i kompetencji społecznych. Taki system weryfikacji efektów

kształcenia jest prosty, zrozumiały i obejmuje wszystkie kategorie efektów. Przyjęte i stosowane na kierunku *finanse i rachunkowość* zasady weryfikacji efektów kształcenia są prawidłowe.

Ocena efektów kształcenia dokonywana jest w procesie realizacji zakładanego programu kształcenia (efekty etapowe) oraz w procesie dyplomowania. Do najczęściej stosowanych sposobów weryfikacji przedmiotowych efektów kształcenia można zaliczyć m.in.: kolokwium, projekt, egzamin, obserwacja w czasie zajęć, prezentacje. Metody weryfikacji efektów kształcenia są dobrze dostosowane do specyfiki przedmiotu.

W celu oceny stosowanych metod weryfikacji efektów kształcenia Zespół Oceniający przeanalizował wybrane prace egzaminacyjne i zaliczeniowe. Zagadnienia będące treścią prac przejściowych i końcowych dają przekrojowy obraz zagadnień danego przedmiotu przewidziany w sylabusie. Prace są na ogół dobrze opisane przez prowadzącego. Wystawiane oceny są na ogół adekwatne do poziomu prac. Prace projektowe z wybranych przedmiotów pod względem treściowym odpowiadają tematyce przedmiotu, mają dobrze określoną strukturę i zawierają wskazówki, co student powinien w takiej pracy zawrzeć. W pojedynczych przypadkach zdarzały się prace projektowe, które były niestaranne pod względem edycyjnym oraz nie zawierały odnośników do cytowanych źródeł. W pracach projektowych mogłoby być zawartych więcej samodzielnych opinii i wniosków studentów. Ogólnie można stwierdzić, że prace zaliczeniowe oraz projektowe umożliwiają weryfikację zakładanych przedmiotowych/modułowych efektów kształcenia. Studenci podczas wizytacji zgłaszali jednak zastrzeżenia oceny prac/projektów zespołowych.

Sposób weryfikacji założonych efektów kształcenia z punktu widzenia wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych został przeanalizowany również na etapie procesu dyplomowania. Narzędziem systemu kształcenia potwierdzającym osiągnięcie założonych efektów jest analiza tematyki prac licencjackich.

Przeanalizowano łącznie tematykę 85 prac z dwóch ostatnich lat akademickich (są to wszystkie prace obronione w tym okresie). W pojedynczych przypadkach tematyka prac odnosiła się do dyscyplin *nauki o zarządzaniu* (prace z marketingu) oraz *ekonomia*. Zakres tego zjawiska jest niewielki wobec czego można stwierdzić, że należałoby tylko na bieżąco monitorować zgodność tematyki z efektami kształcenia (szczególnie biorąc pod uwagę, że dyscypliną wiodącą, do której przypisane są efekty kształcenia są finanse).

Ogólne zasady dyplomowania określone są w *Regulaminie studiów*, który reguluje wszystkie główne zagadnienia związane z przeprowadzeniem egzaminu dyplomowego, m.in. warunki dopuszczenia do egzaminu dyplomowego, skład komisji egzaminu dyplomowego, zasady oceniania na egzaminie dyplomowym. Egzamin dyplomowy stanowi sprawdzian opanowania podstaw metod badawczych z zakresu dyscypliny związanej z tematem pracy dyplomowej oraz znajomości problematyki pracy dyplomowej. Po zakończeniu egzaminu Komisja ustala osobno ocenę końcową z pracy dyplomowej oraz ocenę z egzaminu dyplomowego. Ponadto w Instytucie Ekonomicznym określone są wymagania merytoryczne oraz formalne stawiane pracom dyplomowym.

Na egzaminie dyplomowym student odpowiada na trzy pytania: z pracy, z zakresu zagadnień ogólnoeconomicznych (spośród 15 przygotowanych zagadnień) oraz z zakresu finansów i rachunkowości (39 pytań). Zagadnienia będące treścią egzaminu dyplomowego pozwalają na dobrą weryfikację kierunkowych efektów kształcenia, jak również wielu zagadnień stanowiących treść specjalności (wiele pytań kierunkowych odnosi się do poszczególnych specjalności). W skład Komisji egzaminacyjnej wchodzi: przewodniczący-dyrektor lub osoba powołana przez Dziekana co najmniej ze stopniem naukowym, promotor i recenzent.

Formuła stosowana przy obliczaniu średniej oceny na dyplomie jest określona prawidłowo, nadając najwyższą wagę średniej ze studiów (50% za średnią ze studiów, 30% za ocenę pracy dyplomowej oraz 20% za średnią z pytań egzaminu dyplomowego).

Student pisze pracę dyplomową pod kierunkiem nauczyciela akademickiego zatrudnionego na stanowisku profesora lub docenta, lub upoważnionego przez Radę Wydziału – starszego wykładowcę, wykładowcę lub specjalistę spoza uczelni ze stopniem co najmniej doktora. Zapewnia

to odpowiedni poziom opieki merytorycznej nad pracą. Seminarya licencjackie na kierunku *finanse i rachunkowość* są prowadzone przez czterech promotorów, z czego wszystkie osoby to profesorowie. Obsada pod względem merytorycznym jest prawidłowa. Liczebność grup seminaryjnych jest niewielka (do 13 osób).

Stosowany na ocenianym kierunku studiów system dyplomowania, obejmujący przygotowanie pracy dyplomowej i przeprowadzenie egzaminu dyplomowego, pozwala na prawidłowe zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* studiów pierwszego stopnia w profilu praktycznym.

Prawidłowości pomiaru efektów kształcenia dokonano również poprzez analizę wystawianych ocen. Ocenę z ostatniej sesji egzaminacyjnej charakteryzują się równomiernym rozkładem. Największy odsetek ocen to oceny dobre (26,4%) oraz dostateczny (23,6%). Ocen niedostatecznych było 15,6%, ocen bardzo dobrych 9,6%. Pozostałe oceny to oceny 4,5 (6,8%) oraz 3,5 (18%). Ocenę wystawioną z ostatniej sesji wskazują, że nie ma tendencji do zawyżania ocen, a stosunkowo duży odsetek ocen niedostatecznych świadczy o utrzymaniu określonego standardu wymagań. Stosunkowo wysokie są natomiast oceny z egzaminu dyplomowego. Ocenę bardzo dobre stanowią 42,2%, oceny dobre – 40,0%, oceny dobry plus 6,7%, a dostatecznych i dostatecznych plus jest 11,1% wszystkich ocen. Taka struktura ocen jest jednak typowa, ponieważ jedno pytanie obejmuje zagadnienia pracy, natomiast dwa pozostałe dotyczą zakresu zagadnień, które studenci mają wcześniej udostępnione i mogą się właściwie przygotować do odpowiedzi.

Ogólne wymagania dotyczące standaryzacji wymagań oraz zasad oceniania zostały określone w *Regulaminie studiów*. Zasady te zostały uszczegółowione w kartach przedmiotów. W *Regulaminie* określono zasady zaliczania poszczególnych przedmiotów oraz semestru, a w szczególności sposób traktowania nieobecności, podstawy zaliczania przedmiotów i przeprowadzania egzaminów. Studentowi przysługuje prawo do zaliczenia poprawkowego lub egzaminu poprawkowego. W terminie siedmiu dni od zaliczenia poprawkowego lub egzaminu poprawkowego student może złożyć wniosek do Dziekana o zgodę na przeprowadzenie odpowiednio zaliczenia lub egzaminu komisyjnego. Taki system jest przejrzysty i daje szansę studentom, którzy nie uzyskali zaliczenia w pierwszym terminie.

Informacja o standaryzacji wymagań zawarta jest w kartach przedmiotów. Informacja taka znajduje się w części *Metody weryfikacji efektów kształcenia*, w której określono jak weryfikowane są poszczególne efekty przedmiotowe. Ponadto w części *Forma i warunki zaliczenia* zawarta jest informacja o formie zaliczenia/egzaminu oraz skali ocen dla danego przedmiotu. Na podstawie sylabusu oraz zasad zapisanych w regulaminie studiów student ma informację na temat obowiązujących standardów oceny oraz warunków jakie trzeba spełnić, aby zaliczyć dany przedmiot.

Odsiew studentów na kierunku *finanse i rachunkowość* na studiach I stopnia w roku akademickim 2013/2014 wyniósł 11,3%, z czego najwięcej studentów – bo aż 42,9% skreślonych – zrezygnowało ze studiów. Na studiach stacjonarnych najwyższy odsiew wystąpił wśród studentów pierwszego roku studiów i wyniósł 27,8% przyjętych na studia, zaś na studiach niestacjonarnych zrezygnowała tylko jedna osoba na pierwszym roku. Może to świadczyć o tym, że studenci niestacjonarni podchodzą bardziej odpowiedzialnie do kształcenia umiejętności, a także o tym, że wykorzystują swoją wiedzę praktyczną z miejsca pracy. Przyczyną odsiewu na studiach niestacjonarnych była rezygnacja ze studiów, a na studiach stacjonarnych przyczyny: niepodjęcie studiów, niezaliczenie semestru, rezygnacja ze studiów miały taki sam odsetek (33,3% skreśleń). Porównanie odsiewu studentów z roku akademickim 2013/2014, z danymi z roku akademickiego 2012/2013 pokazuje że zdecydowanie mniej studentów jest skreślanych z listy z powodu niepodjęcia studiów. W roku akademickim 2012/2013 był to powód aż połowy skreśleń, zaś w roku akademickim 2013/2014 tylko 29%. Taką wielkość i strukturę odsiewu można uznać za typową.

Informacje na temat systemu weryfikacji efektów kształcenia zawarte są w *Regulaminie studiów*, w programie kształcenia, w szczególności w kartach opisów przedmiotów. Dokumenty te są

powszechnie dostępne na stronie internetowej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Wałcu. Informacje o stosowanym systemie ocen przedmiotowych oraz wymaganiach przedstawiane są przez prowadzących studentom podczas pierwszych zajęć poszczególnych przedmiotów.

Wydział Społeczno-Inżynieryjny nie prowadzi kształcenia na odległość dla studiów na kierunku *finanse i rachunkowość*.

2.4)

W Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Wałcu działa Biuro Karier, które odpowiada za przeprowadzanie ankiet mających na celu monitorowanie losów zawodowych absolwentów Uczelni. Badania mają dostarczyć informacji o potrzebach dostosowania kierunków studiów i programów kształcenia do wymogów rynku pracy. Metodyka badania zakłada cykl czteroetapowy: pomiar początkowy (Etap 1), badanie po roku (Etap 2), badanie po 3 latach (Etap 3) oraz badanie po 5 latach (Etap 4). Biuro Karier monitoruje losy absolwentów Uczelni od 2012 roku. Biuro do czasu wizytacji rozesłało łącznie ok. 850 ankiet, ale ich zwrotność była niewielka (jedynie 3%). Wiele ankiet zostało zwróconych ze względu na nieaktualny adres absolwenta. Uczelnia podjęła kroki w celu zwiększenia zwrotności ankiet (m.in. opracowywanie bazy adresów e-mailowych absolwentów oraz połączenie ankietyzacji z wpisem do karty obiegowej). Do końca 2014/2015 roku Uczelnia podejmie decyzje dotyczące badania losów absolwentów biorąc pod uwagę aktualne rozwiązania prawne.

Przeprowadzane przez Biuro Karier badania absolwentów mają na celu ocenę ukończonego kierunku studiów, określenie aktualnego statusu pracy oraz okresu jej poszukiwania, a także odpowiedź na pytanie czy podjęta praca jest zgodna z uzyskanym wykształceniem oraz wyjaśnienie czy efekty kształcenia uzyskane w wyniku procesu kształcenia są kompatybilne z oczekiwaniami pracodawcy. Wobec niskiej zwrotności ankiet faktyczny wpływ przeprowadzanych badań absolwentów na doskonalenie procesu kształcenia na ocenianym kierunku jest niewielki. W związku ze zmianą przepisów ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*, obowiązującej od 1 października 2014 roku, obowiązek monitorowania karier absolwentów przechodzi na Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. W świetle tych zmian, Władze PWSZ w Wałcu, do końca bieżącego roku akademickiego podejmą decyzje dotyczące dalszego kształtu badań.

Warto nadmienić, iż Władze Wydziału ściśle współpracują ze środowiskiem pracodawców, w tym również z Powiatowym Urzędem Pracy, dzięki czemu mają stały dostęp do dokładnych danych statystycznych, dotyczących absolwentów zarejestrowanych w Urzędzie, oraz tego jak absolwenci odnajdują się na rynku pracy. Podczas spotkania ZO PKA z przedstawicielami pracodawców przedstawiono szczegółowe dane, określające aktualne losy absolwentów, liczbę osób pozostających w ewidencji PUP, w tym również przyczyny takiej sytuacji. Ponadto niewielka liczba studentów kształcących się na kierunku *finanse i rachunkowość*, pozwala na bliższy kontakt studenta z pracownikami Wydziału oraz kadrą naukowo – dydaktyczną. Dzięki temu, jak wynika z informacji przedstawionych przez pracowników Uczelni, absolwenci sami często inicjują kontakt, informując o dalszej ścieżce kształcenia, rozpoczętej karierze zawodowej, a często zwracają się także z prośbą o pomoc w rozwiązaniu konkretnych problemów. Ścisła współpraca Władz Wydziału z absolwentami ocenianego kierunku, studentami oraz przedstawicielami pracodawców pozwala na weryfikowanie i dopasowywanie programu kształcenia do oczekiwań rynku pracy.

Studenci obecni na spotkaniu poinformowali, że ich wiedza na temat systemu monitorowania losów absolwentów jest niewielka oraz trudno określić im realny wpływ badań na doskonalenie procesu kształcenia.

Poprzednia ocena programowa na kierunku *finanse i rachunkowość* przeprowadzona była w październiku 2008 roku. W trakcie oceny w zakresie powyższego kryterium sformułowano następującą uwagę: konieczność poszerzenia oferty zajęć do wyboru. Uwaga ta została uwzględniona w planie studiów, gdzie wprowadzono blok zajęć do wyboru oraz wzbogacono ofertę specjalności. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż od roku 2008 PSWZ rozszerzono ofertę kształcenia

specjalnościowego – z dwóch specjalności (*finanse i rachunkowość podmiotów gospodarczych* oraz *finanse publiczne*) do pięciu (*finanse i rachunkowość przedsiębiorstw, bankowość i ubezpieczenia, menedżer administracji, biznes i finanse* oraz *menedżer projektów europejskich*). W stosunku do poprzedniej oceny poziom prac dyplomowych uległ podniesieniu chociaż nadal zdarzają się prace odtwórcze.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

W czasie wizytacji na kierunku *finanse i rachunkowość* Zespół Oceniający przeanalizował wybrane prace śródsesemestralne, zaliczeniowe i egzaminacyjnych, pod kątem oceny możliwości weryfikacji założonych efektów przedmiotowych.

Przegląd prac etapowych pozwolił stwierdzić, że pozwalają one weryfikować przedmiotowe efekty kształcenia w stopniu wystarczającym. Zakres pytań, a także sformułowanie odpowiedzi przez studentów pozwala potwierdzać realizację efektów etapowych. Część ocen zaliczeniowych była jednak nieco zawyżana.

Przeglądane prace licencjackie miały różną wartość merytoryczną, ich jakość była także zróżnicowana. Niestety znaczna część prac (około 40% tematów z analizowanych 12 prac licencjackich) była słabo powiązana ze specjalnością. W przyszłości należy zadbać, żeby recenzje prac końcowych były bardziej wnikliwie, a tematyka prac lepiej powiązana z nazwą specjalności (zakładana charakterystyką absolwenta specjalności) oraz zainteresowaniami promotorów.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego *w pełni*
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Kierunek *finanse i rachunkowość* został prawidłowo wyodrębniony z obszaru nauk społecznych. Efekty na poziomie kierunku, jak również efekty przedmiotowe zostały sformułowane prawidłowo pod względem merytorycznego opisu oraz stopnia szczegółowości. Opis efektów kształcenia dla kierunku *finanse i rachunkowość* jest zgodny z założoną koncepcją kształcenia. W programie kształcenia przedstawiono zależności pomiędzy efektami kierunkowymi oraz szczegółowymi/przedmiotowymi, w tym praktykami zawodowymi, co pozwala potwierdzić ich spójność. Zakładane efekty kierunkowe i przedmiotowe uwzględniają w wystarczającym stopniu wymagania rynku pracy. Przedstawiciele pracodawców mieli wpływ na przyjęte efekty kształcenia. Efekty dla praktyk zawodowych w praktycznym profilu kształcenia zostały opisane wystarczająco dokładnie (z naciskiem na umiejętności i kompetencje społeczne). Realizacja ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia możliwa jest do osiągnięcia przez proponowany program studiów.

Opis zakładanych efektów kształcenia jest w pełni dostępny dla studentów. Sylabusy przedmiotów prezentowane przez nauczycieli akademickich na początku każdego z zajęć są w opinii studentów przejrzyste i zrozumiałe. Opis efektów kształcenia oraz sylabusy publikowane są na stronie internetowej Uczelni

2.2) Zarówno efekty kierunkowe, jak i przedmiotowe ocenianego kierunku zostały sformułowane w sposób zrozumiały i sprawdzalny. Sposób sformułowania efektów jest konkretny – odnosi się do specyfiki kierunku, jak również do dyscyplin (przede wszystkim do dyscypliny wiodącej – *finanse*), do których przypisane są efekty kształcenia.

2.3) Wydział dla kierunku *finanse i rachunkowość* opracował system pozwalający na weryfikację efektów kształcenia, z uwzględnieniem ich struktury. System ten obejmuje wszystkie etapy procesu kształcenia, w tym proces dyplomowania. Wymagania określone dla poszczególnych przedmiotów są zestandaryzowane, student ma informację o stawianych wymaganiach oraz elementach składających się na ocenę końcową.

System weryfikacji ocen jest w opinii studentów przejrzysty i zrozumiały, jednakże pewne wątpliwości budzi system egzekwowania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych w przypadku projektów grupowych.

2.4) Biuro Karier przeprowadza monitorowanie losów zawodowych absolwentów. Zwrotność ankiet w przeprowadzanym badaniu jest stosunkowo niewielka, ale Uczelnia podejmuje kroki, aby ją zwiększyć (m.in. poprzez opracowywanie bazy adresów e-mailowych absolwentów). Badanie prowadzone za pomocą ankiety cieszy się niewielkim zainteresowaniem absolwentów zatem trudno ocenić realny wpływ na proces kształcenia. Wobec małej zwrotności ankiet Jednostka monitoruje kariery absolwentów głównie poprzez nieformalny kontakt byłych studentów z pracownikami Wydziału.

Kryterium 3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

3.1)

Dla studiów licencjackich na ocenianym kierunku opracowano programy dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Programy te mają jednolitą strukturę, na którą składają się następujące bloki zajęć: blok ogólny, ekonomiczno-społeczny, prawny, metod ilościowych i ich zastosowania, blok finansów publicznych, blok finansów i rachunkowości przedsiębiorstwa, blok instytucji i instrumentów finansowych. Ponadto wyodrębniono w programie studiów grupę przedmiotów specjalizacyjnych (195 godz. na studiach stacjonarnych oraz 117 godz. na niestacjonarnych) oraz przedmiotów do wyboru (330 godz. na studiach stacjonarnych oraz 198 godz. na niestacjonarnych).

Na kierunku *finanse i rachunkowość* I stopnia kształcenie trwa sześć semestrów. Studia stacjonarne obejmują 1.710 godz., natomiast niestacjonarne 1.071 godz. Taki wymiar godzinowy zajęć jest wystarczający do osiągnięcia założonych dla kierunku efektów kształcenia.

Praktyki zawodowe zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych trwają 13 tygodni, tj. 550 godzin. Tym samym spełniony jest wymóg §5, pkt. 3 Rozporządzenia MNiSW z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia. Wydział zapewnia studentom możliwość odbycia praktyki zawodowej w wymiarze co najmniej trzech miesięcy.

Program studiów na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych przewiduje kształcenie na pięciu specjalnościach: *finanse i rachunkowość przedsiębiorstw, bankowość i ubezpieczenia, biznes i finanse, menedżer administracji oraz menedżer projektów europejskich*. Wyprofilowanie specjalności oraz dobór ich merytorycznych treści odpowiada zakładanym dla kierunku *finanse i rachunkowość* efektom kształcenia. Odnosi się to również do dwóch ostatnich specjalności, które swoją tematyką odbiegają od zagadnień finansowych, ale ich treści zawierają wiele aspektów finansowych (np. takie przedmioty, jak: *Planowanie budżetowe i ewaluacja, Zamówienia publiczne, Rachunkowość jednostek sektora finansów publicznych, Ocena efektywności inwestycji, Ewaluacja i kontrola projektów europejskich*). Ponadto te dwie specjalności w znacznej mierze odnoszą się również do dyscypliny *ekonomia*, a w mniejszym stopniu także do dyscypliny *nauki o zarządzaniu*.

Dla każdego z przedmiotów znajdujących się w programie studiów została opracowana karta przedmiotu, która zawiera informacje o celach i efektach przedmiotu, treściach kształcenia, formach zajęć dydaktycznych i metodach kształcenia. Treści kształcenia opisane są w części *Treści programowe*. Sylabusy zawierają też informacje na temat formy prowadzenia zajęć, które określono z różnym, na ogół dosyć dużym, stopniem szczegółowości. Treści kształcenia są zgodne z nazwą i charakterem przedmiotu.

W toku studiów przewidzianych jest pięć form zajęć: wykłady, ćwiczenia, konwersatoria, laboratoria oraz seminaria dyplomowe. Wykłady stanowią od 21,2% do 21,9% ogólnej liczby godzin zajęć, ćwiczenia od 33,4% do 34,2%, konwersatoria od 26,1% do 26,9%, laboratoria od 7,6% do 7,9%, seminaria dyplomowe od 9,1% do 11,7%, w zależności od formy studiów. Podział

zajęć na wykłady, konwersatoria i laboratoria jest właściwy dla praktycznego profilu kształcenia i umożliwia studentom opanowanie treści koniecznych do zrealizowania celów i efektów wskazanych dla poszczególnych przedmiotów.

Stosowane metody dydaktyczne są opisane w sylabusie w części *Metody kształcenia*. Proponowane metody i narzędzia dydaktyczne są dobrze dopasowane do specyfiki przedmiotu. Oprócz metod ogólnych stosowanych na wielu przedmiotach (np. rozwiązywanie zadań, ćwiczenia z wykorzystaniem studiów przypadków, prezentacje multimedialne, dyskusja, praca w grupach), szereg metod dydaktycznych jest dedykowana do danego przedmiotu (np. ćwiczenia prowadzone z wykorzystaniem aktów prawnych, zadania do rozwiązania z wykorzystaniem arkusza kalkulacyjnego, analiza danych dostępnych na stronach Ministerstwa Finansów, OECD oraz Eurostatu, praca z programem Płatnik, wykorzystanie portali internetowych w zakresie F-K). Opisane metody dydaktyczne umożliwiają osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość*.

Na podstawie zestawu efektów kształcenia dla kierunku FiR przyjętego Uchwałą nr 39/2014 Senatu PWSZ, opracowano program studiów z podziałem na merytoryczne bloki i moduły, wyszczególniono przedmioty wraz z rodzajem zajęć oraz przypisano im liczbę godzin, a następnie punkty ECTS. W każdym semestrze student obowiązany jest uzyskać liczbę 30 punktów ECTS, co jest jednoznaczne z zaliczeniem danego semestru i uzyskaniem wpisu na semestr następny. Z informacji przedstawionych przez studentów wynika, iż nie do końca wiedzą oni czym są punkty ECTS i w jaki sposób są one przyporządkowywane do przedmiotu. W związku z tym, studenci nie potrafili określić czy liczba punktów przypisanych do danego przedmiotu jest adekwatna do nakładu pracy, jaki muszą włożyć w osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Studenci poinformowali jednak, iż mają możliwość przepisania punktów ECTS uzyskanych wcześniej z danego przedmiotu, realizowanego w ramach drugiego kierunku studiów. W przypadku gdy wcześniejsza ocena nie jest dla studenta satysfakcjonująca, może on zdecydować o nieprzenoszeniu punktów i realizacji danego przedmiotu zgodnie z obowiązującym harmonogramem studiów.

Zajęcia w ramach kierunku *finanse i rachunkowość* prowadzone są w formie wykładów, konwersatoriów, seminariów, ćwiczeń oraz laboratoriów. Największy procent zajęć stanowią ćwiczenia – 37% oraz konwersatoria – 27%. Dziekan Wydziału, na spotkaniu z ZO PKA podkreślił, iż harmonogram zajęć jest nieustannie doskonalony tak, żeby przedmioty były ułożone chronologicznie, a efekty kształcenia uzyskane przez studenta po ukończeniu jednego modułu, wykorzystywane były w następnym. Studenci wyrazili pozytywną opinię dotyczącą form prowadzonych zajęć oraz sekwencji przedmiotów, szczególnie doceniając ich praktyczny charakter. Podczas zajęć mają oni możliwość analizowania np. konkretnych ofert bankowych czy przeprowadzania symulacji inwestycji giełdowych. Prowadzący szczególną uwagę zwracają na realizację projektów w grupach, wychodząc tym samym naprzeciw oczekiwaniom pracodawców, dla których istotnym elementem jest umiejętność pracy w zespole.

Podczas spotkania z ekspertem ds. studenckich, studenci poinformowali jednak, iż z puli przedmiotów formalnie funkcjonujących w programie studiów jako do wyboru, studenci są zobligowani do realizacji zajęć, które wskażą Władze Jednostki. Powoduje to, że sama idea przedmiotów obieralnych traci sens, a studenci nie mają realnego wpływu na dostosowanie programu kształcenia do indywidualnych potrzeb. Rekomenduje się, aby umożliwić studentom wybór przedmiotów z listy przedmiotów obieralnych na początku toku studiów bądź na początku każdego roku akademickiego.

W oparciu o analizę systemu ECTS można stwierdzić, że są spełnione warunki określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia, w części dotyczącej określania łącznej liczby punktów ECTS oraz rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie warunków i trybu przenoszenia zajęć zaliczonych przez studenta.

Udział punktów ECTS za kształcenie praktyczne, włącznie z punktami za praktykę obejmuje wystarczającą część (przedmioty zawodowe obejmują łącznie około 50% punktów). Studenci mają też możliwość wyboru specjalności oraz przedmiotów wybieralnych w wymiarze obejmującym 30% punktów ECTA.

Kolejność realizacji poszczególnych przedmiotów jest zachowana. Na studiach na kierunku *finanse i rachunkowość* zachowana jest następująca kolejność (co do zasady) – najpierw przedmioty kierunkowe, przedmioty specjalizacyjne w 4,5,6 semestrze. Rozkład godzinowy przedmiotów w poszczególnych semestrach i latach jest wyrównany.

Ze względu na praktyczny profil kształcenia, istotnym elementem programu studiów ocenianego kierunku jest obowiązkowa praktyka zawodowa, która zgodnie z §11 ust. 9 ustawy *Prawo o szkolnictwie* wyższym od roku akademickiego 2014/2015 realizowana jest w wymiarze trzech miesięcy, począwszy od drugiego.

Wymiar praktyk wynosi 13 tygodni (550 godzin, 20 punktów ECTS) dla studentów rozpoczynających naukę w roku akademickim 2014/2015, zaś 12 tygodni (480 godzin) dla studentów, którzy rozpoczęli naukę w roku akademickim 2013/2014. Na Wydziale funkcjonuje kilka dokumentów, które określają ogólne zasady odbywania praktyk oraz ramowy zakres praktyki. W zasadzie dla każdego kolejnego rocznika istnieją nieco zmodyfikowane dokumenty regulaminu oraz ramowego programu praktyki. Obecnie obowiązujące dokumenty dla rocznika rozpoczynającego kształcenie od roku akademickiego 2014/2015 to: *Regulamin Praktyk Zawodowych PWSZ w Walczu* oraz *Ramowy Program Praktyk Zawodowych 2014. Kierunek finanse i rachunkowość*. Zasady odbywania praktyk zapisane w Ramowym Programie Praktyk Zawodowych wskazują okres realizacji praktyk w drugim, trzecim, czwartym i piątym semestrze studiów, w następującym wymiarze godzinowym: drugi semestr – 125 godzin, trzeci i czwarty semestr – łącznie minimum 240 godzin, piąty semestr – minimum 185 godzin lub mniej, jeśli student wcześniej wypracował większą liczbę godzin.

Część godzin przewidzianych do realizacji w ramach obligatoryjnych praktyk zawodowych (30 godz. na studiach stacjonarnych oraz 15 godz. na studiach niestacjonarnych) realizowana jest w formie konsultacji z nauczycielem akademickim. Praktyki podjęte w okresie wakacyjnym zaliczane są na poczet roku akademickiego, który się kończy. Ponadto Ramowy Program określa cele i zagadnienia dotyczące realizowanych praktyk oraz sposób ich zaliczenia.

Dla studentów rozpoczynających naukę w roku akademickim 2013/2014 regulamin praktyk określał okres realizacji praktyk następująco – do zaliczenia semestru drugiego co najmniej 3 tygodnie (120 godzin), czwartego – 6 tygodni (240 godzin), piątego – 3 tygodnie (120 godzin). Określa on również cele i zagadnienia dotyczące praktyk, a także warunki zwolnienia z odbywania praktyki. Zgodnie z Uchwałą Senatu nr 30/2006 z dnia 21 czerwca 2006 r. studenci pracujący zawodowo mogli zostać zwolnieni z odbywania praktyki zawodowej.

Efekty i cele praktyki zostały opisane w karcie przedmiotu. Efekty zostały sformułowane prawidłowo, z uwzględnieniem ich struktury (1 efekt wiedzy, 2 umiejętności oraz 3 efekty z zakresu kompetencji społecznych). Wydział przedstawił podstawową bazę firm i instytucji przyjmujących studentów na praktyki na kierunku *finanse i rachunkowość* oraz listę firm, w których odbyły się praktyki po semestrze zimowym roku akademickiego 2014/2015. W zasadzie w każdej przedstawionej instytucji jest możliwość odbycia praktyki z zakresu finansów i rachunkowości i zrealizowania efektów kształcenia przewidzianych w sylabusie dla tego modułu.

Nadzór nad przebiegiem praktyk studenckich sprawuje opiekun praktyk. Do obowiązków opiekuna należy przedstawienie studentom szczegółowego harmonogramu, uzgodnienie ze studentem miejsca odbycia praktyki, zatwierdzenie przez strony uzgodnionego programu praktyki, rozliczenie studenta z realizacji praktyki, a finalnie dokonanie wpisu do indeksu. Studenckie praktyki zawodowe odbywają się w oparciu o porozumienie z wybranymi lub zaproponowanymi przez opiekuna podmiotami związanymi z finansami i bankowością. Warunkiem zaliczenia praktyki zawodowej, jest złożenie przez studenta sprawozdania o odbyciu praktyki oraz pozytywna

opinia wystawiona przez zakładowego opiekuna praktyk. Ponadto studenci są wyrywkowo sprawdzani w trakcie odbywania praktyki przez uczelnianego opiekuna. Zgodnie z §7 ust. 2 *Regulaminu Praktyk Zawodowych*, student może być zwolniony z obowiązku realizacji praktyk zawodowych w ramach pracy zawodowej, o ile jej charakter jest zgodny z wymaganiami Ramowego Programu Praktyki. Opiekun praktyk sprawdza czy wykonywana praca zapewnia realizację zakładanych efektów umiejętności i kompetencji społecznych przewidzianych dla praktyki zawodowej przewidzianej w programie studiów.

Zaliczenia praktyki dokonuje opiekun praktyk wpisem do indeksu, z uwzględnieniem: pisemnej opinii kierownictwa instytucji lub opiekuna praktyki, stopnia weryfikacji efektów kształcenia, wyników kontroli przez opiekuna praktyk. Od roku akademickiego 2014/2015 istnieje konieczność potwierdzenia weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia dla praktyki. Odbywa się to w formie zaświadczenia, które potwierdza przedstawiciel zakładu pracy oraz kierunkowy opiekun praktyki. System realizowania, kontroli i zaliczania praktyk realizowanych przez Wydział dla kierunku *finanse i rachunkowość* w profilu praktycznym.

Studenci obecni na spotkaniu ZO PKA, którzy zaliczyli już praktykę zawodową (w wymiarze czterech tygodni) zaznaczyli, iż bardzo cenią sobie możliwości rozwoju jakie dała im praktyka zawodowa, a przede wszystkim możliwość sprawdzenia dotychczas uzyskanej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych w realnych warunkach pracy. Osoby, które rozpoczęły naukę w bieżącym roku akademickim wyraziły jednak obawę w stosunku do wymiaru praktyk (3 miesiące) oraz możliwości pogodzenia ich realizacji ze studiami oraz wykonywaną pracą zawodową. Ponadto osoby studiujące w trybie niestacjonarnym zasygnalizowały, iż 3 miesięczne praktyki będą trudne do pogodzenia ze studiami, pracą zawodową niezwiązaną z kierunkiem studiów oraz obowiązkami rodzinnymi. Władze Uczelni poinformowały jednak, iż plan studiów ułożony został w taki sposób, aby studenci mieli możliwość pogodzenia obowiązkowej praktyki studenckiej z pozostałymi zajęciami. Opiekun praktyk został oceniony przez studentów jako osoba kompetentna, a system zaliczania praktyki jest według nich rzetelny.

Na kierunku *finanse i rachunkowość* w PWSZ w Wałczu studiuje 77 studentów, z czego na studiach stacjonarnych 46 studentów, a na niestacjonarnych 31. Liczba studentów grup konwersatoryjnych i laboratoryjnych nie budzi zastrzeżeń. Grupy te liczą od 10 do 21 studentów. Grupy wykładowe uzależnione są od liczby studentów na roku oraz od liczby studentów wybierających specjalność (wykładowe grupy dla specjalności). Ze względu na małą liczbę studentów wielkość grup jest prawidłowa i nie stanowi przeszkody w realizacji efektów kształcenia.

Zajęcia na studiach stacjonarnych odbywają się na ogół w blokach dwugodzinnych (bez przerwy). Zajęcia odbywają się w godzinach od 8:00 do 18:15. Na studiach niestacjonarnych zajęcia odbywają się w blokach dwugodzinnych lub trzygodzinnych (bez przerwy). Niektóre z zajęć są łączone w dwa kolejne bloki. Nie stwierdzono nadmiernego blokowania zajęć. Plan jest dobrze ułożony, nie zawiera „okienek”.

Organizacja zajęć dydaktycznych włącznie z propozycjami odbywania obowiązkowych praktyk studenckich, biorąc pod uwagę liczbę studentów w grupach oraz harmonogram zajęć zapewnia realizację efektów kształcenia przewidzianych dla kierunku *finanse i rachunkowość*.

Studenci wybitnie uzdolnieni mają możliwości, przewidziane *Regulaminem studiów*, ubiegania się o studiowanie według indywidualnego planu studiów i programu kształcenia lub indywidualnej organizacji studiów. Wydział nie posiada osobnej oferty kształcenia dla studentów niepełnosprawnych, ale mogą oni korzystać z dosyć często stosowanej na Wydziale indywidualizacji procesu kształcenia. Ponadto Wydział zmodernizował budynek dydaktyczny oraz bibliotekę, w celu ułatwienia dostępu osobom niepełnosprawnym. W realizacji jest również projekt rozmieszczenia wypukłych oznaczeń dla osób niewidomych i niedowidzących oraz wytyczenie pozbawionej przeszkód ścieżki dla niepełnosprawnych.

Uczelnia stwarza możliwość indywidualizacji procesu kształcenia w ramach:

- **indywidualnego planu studiów i programu kształcenia (IPSiPK)**, w ramach którego Dyrektor Instytutu wyznacza nauczyciela akademickiego, pełniącego rolę opiekuna dydaktycznego studenta, z którym ustala harmonogram indywidualnego planu studiów i programu kształcenia, który następnie zatwierdza Dziekan.
- **indywidualnej organizacji studiów (IOS)**, która polega na indywidualnym dopasowaniu terminów realizowania zaliczeń, egzaminów oraz praktyki zawodowej.

O przyznanie prawa do studiowania w ramach **IPSiPK** oraz **IOS** mogą ubiegać się studenci wyróżniający się dobrymi wynikami w nauce oraz pracach naukowo-badawczych, studenci posiadający minimum pierwszą klasę sportową, studenci studiujący na dwóch kierunkach jednocześnie, studenci niepełnosprawni bądź będący opiekunami osób niepełnosprawnych oraz studenci samotnie wychowujący dzieci. Zgoda na indywidualizację procesu kształcenia przyznawana jest na okres jednego roku akademickiego bądź na cały okres studiów. Decyzję w tej sprawie podejmuje Dziekan, na wniosek studenta. Żaden z obecnych na spotkaniu studentów nie wnioskował do tej pory o zgodę na indywidualizację procesu kształcenia, jednakże wszyscy wiedzą o takiej możliwości, a zasady przyznawania IPSiPK oraz IOS są według nich przejrzyste i zrozumiałe.

3.2)

Szczegółowa ocena struktury programu kształcenia oraz treści przewidziane dla poszczególnych modułów/przedmiotów ogólnych, kierunkowych i specjalnościowych na kierunku *finanse i rachunkowość* pozwala stwierdzić, że program studiów umożliwia osiągnięcie celów i efektów kształcenia, tak jak założono dla ocenianego kierunku. Cele realizacji poszczególnych przedmiotów określone w karcie opisu modułu są zgodne z efektami wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych zakładanymi dla kierunku. Treści programowe i metody dydaktyczne wskazywane dla poszczególnych przedmiotów odpowiadają celom i założeniom określonym dla kierunku *finanse i rachunkowość*.

Poprzednia ocena programowa na kierunku *finanse i rachunkowość* przeprowadzona była w październiku 2008 roku. W trakcie oceny w zakresie powyższego kryterium zwrócono uwagę na konieczność zwiększenia oferty zajęć do wyboru oraz wypracowania zasad w zakresie przyznawania punktów ECTS oraz korekty zaistniałych w tym zakresie niedociągnięć. Zarówno pierwsza, jak i druga uwaga zostały przez Wydział uwzględnione. Należy jednak zwrócić większą uwagę na zapewnienie realnych możliwości wyboru przedmiotów przez studentów poszczególnych specjalności. Uwzględniona została również uwaga dotycząca konieczności podziału literatury na część podstawową i uzupełniającą. Przygotowane i aktualnie wykorzystywane sylabusy opracowane zostały zgodnie z KRK i nie muszą już nawiązywać do standardów kształcenia – tym samym poprzednia uwaga powizytacyjna nie jest aktualna.

Niedociągnięcia, na które zwrócono uwagę podczas poprzedniej wizytacji programowej na kierunku *finanse i rachunkowość* dotyczyły małej oferty zajęć do wyboru oraz niewielkich niedociągnięć w zakresie systemu ECTS. Przygotowany *Raport samooceny* oraz przedstawione podczas wizytacji dokumenty pozwalają stwierdzić, że uwagi te zostały uwzględnione – oferta zajęć do wyboru została rozszerzona. Niepokój budzi jednak sformułowana ze strony studentów uwaga dotycząca braku wpływu studentów na wybór przedmiotów wybieralnych.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego **w pełni**
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

3.1) Program studiów realizowany na kierunku *finanse i rachunkowość* obejmuje wystarczającą do realizacji efektów kształcenia liczbę godzin. Program studiów podzielony jest na moduły, które merytorycznie zapewniają realizację założonych kierunkowych efektów

kształcenia. Formy zajęć są dobrze dobrane do specyfiki przedmiotu i uwzględniają praktyczny profil kształcenia. Metody dydaktyczne są dobrze opisane w sylabusach.

System ECTS określa wszystkie niezbędne elementy nakładu pracy studenta, zarówno na poziomie kierunku, jak również dla poszczególnych przedmiotów. System ECTS zapewnia warunki do mobilności studentów, jednak możliwości te są w znikomym stopniu wykorzystywane przez studentów w zakresie wymiany międzynarodowej. Studenci nie potrafili jednak ocenić czy punkty ECTS odzwierciedlają realny nakład pracy niezbędny do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Obligatoryjne praktyki przewidziane w programie studiów są organizowane prawidłowo i pozwalają realizować zakładane efekty praktycznego profilu kształcenia. Wymiar godzinowy praktyk jest różny na poszczególnych latach. Uczelnia stworzyła dla nowego cyklu kształcenia jednolite zasady odbywania, kontroli oraz weryfikacji efektów kształcenia dla praktyk zawodowych. Studenci mogą podjąć praktykę w wybranym przez siebie miejscu pod warunkiem, że praca jaką będą wykonywać jest zgodna z profilem studiów. Mają również możliwość realizacji praktyk w ramach wykonywanej pracy zawodowej. Wymiar czasowy praktyk wzbudza pewne obawy wśród studentów, jednakże spełnia on wymogi ustawodawcy. Zarówno pracę opiekuna praktyk, jak i sposób weryfikacji efektów jakie zostały za ich pomocą osiągnięte należy ocenić pozytywnie. Organizacja zajęć dydaktycznych, biorąc pod uwagę liczbę studentów w grupach oraz harmonogram zajęć, nie budzi zastrzeżeń. Uczelnia stwarza możliwość indywidualizacji programu kształcenia za pomocą IPSiPK oraz IOS, jednakże żaden z obecnych na spotkaniu studentów nie wyraził chęci skorzystania z takiej możliwości.

3.2) Sformułowane dla kierunku *finanse i rachunkowość* efekty kształcenia, dostosowany do nich program kształcenia, a w szczególności treści programowe, formy prowadzenia zajęć, metody dydaktyczne oraz weryfikacji efektów kształcenia tworzą spójną całość.

Przedmioty w programie studiów ułożone są w sposób chronologiczny pozwalający na osiąganie kolejnych z założonych efektów kształcenia.

Kryterium 4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

4.1)

Zajęcia na ocenianym kierunku prowadzi 20 nauczycieli akademickich. W grupie tej 6 osób posiada stopień doktora habilitowanego lub tytuł naukowy – 5 z nich reprezentuje *nauki ekonomiczne*, a 1 osoba *prawo*. Z grupy 5 reprezentantów dziedziny *nauki ekonomiczne* 3 osoby reprezentują dyscyplinę *finanse*.

Wśród osób prowadzących zajęcia na kierunku następna grupa to 7 osób ze stopniem doktora – w tym 5 doktorów *nauk ekonomicznych* (3 z dyscypliny *finanse*), 1 politolog i 1 przedstawiciel *kultury fizycznej*.

Pozostałe osoby prowadzące zajęcia na ocenianym kierunku to 7 osób bez stopni naukowych – w tym 2 przedstawicieli dyscypliny *finanse*, 2 *filologów*, *matematyk*, *socjolog* i *prawnik*.

Liczba dydaktyków oraz zidentyfikowana różnorodność rodzajowa kwalifikacji zapewnia, przy niewielkiej liczbie studentów, możliwości osiągania założonych celów kształcenia i realizacji programu. Pewne zastrzeżenia można mieć tylko do niedostatku osób ze stopniami i tytułami naukowymi lub niepełnego wykorzystania możliwości osób o najwyższych kwalifikacjach, co skutkuje powierzaniem wykładów niektórym osobom bez takich stopni.

4.2)

Uczelnia zgłosiła do minimum kadrowego kierunku *finanse i rachunkowość* realizowanego w profilu praktycznym 10 pracowników naukowo-dydaktycznych prowadzących zajęcia na tym

kierunku. Wszystkie zgłoszone osoby spełniają stosowne wymagania i można je zaliczyć bez zastrzeżeń do minimum kadrowego kierunku.

Zgodnie z wymaganiem **§ 12 ust. 2** rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370) „*Nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego określonego kierunku studiów o profilu praktycznym, jeżeli spełnia wymagania określone w ust. 1 lub posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia określone dla tego kierunku.*” Zostały spełnione wymagania **§ 13 ust. 1** wyżej wspomnianego rozporządzenia, tj.: „*Nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli został zatrudniony w uczelni nie później niż od początku semestru studiów.*” oraz wymagania **§ 13 ust. 2** wyżej wspomnianego rozporządzenia, tj.: „*Nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli w danym roku akademickim prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej: pkt 1. „30 godzin zajęć dydaktycznych - w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego (...)*” i **pkt 2** „60 godzin zajęć dydaktycznych - w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego stopień naukowy doktora lub kwalifikacje drugiego stopnia”.

Zgodnie z **§ 14 ust. 1** powyższego rozporządzenia, tj.: „*Minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na określonym kierunku studiów stanowi co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora.*”

Uczelnia stosuje wzór oświadczenia o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, który pozwala na stwierdzenie, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w **art. 112a** ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.).

W teczkach osobowych znajdują się dokumenty pozwalające na uznanie deklarowanych tytułów i stopni naukowych. Umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy. Należy stwierdzić, że wymagania formalne odnośnie minimum kadrowego ocenianego kierunku, określone w wyżej wymienionym rozporządzeniu, zostały spełnione.

Minimum kadrowe jest dość stabilne, bo wszyscy wchodzący w jego skład pracują w Uczelni od kilku lub kilkunastu lat, w tym 9 osób zatrudniono w latach 2003-2010. Większość zaczynała współpracę na zasadach umów cywilnoprawnych. Dwie umowy o pracę są z roku 2005, jedna z 2008, a pozostałe z lat 2010-2014.

W celu oceny stabilności minimum kadrowego kierunku *finanse i rachunkowość* dokonano analizy zaliczenia do tego minimum nauczycieli akademickich zatrudnionych w roku akademickim: 2011/2012 i 2012/2013 oraz 2013/2014. Nieprzerwanie przez wszystkie powyżej wskazane lata akademickie z grupy czterech samodzielnych nauczycieli akademickich dwie osoby były zatrudnione i zaliczane do minimum kadrowego ocenianego kierunku, a w grupie pięciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora dwie osoby były zatrudnione i zaliczane do tego minimum przez Uczelnię. Na podstawie powyższych informacji stwierdzono, iż minimum kadrowe ocenianego kierunku studiów jest dość stabilne zarówno w grupie samodzielnych nauczycieli akademickich, jak i – w nieco mniejszym stopniu – w grupie nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora.

Proporcja między liczbą osób tworzących minimum kadrowe i liczbą studentów wynosi 1:7 (przy dopuszczalnym 1:160). Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studentów kierunku (70 studentów) **spełnia wymagania** §17 ust. 1 pkt. 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz.1445 z późn. zm.).

Większość zajęć dydaktycznych prowadzą osoby formalnie i merytorycznie dobrze do tego przygotowane. Kilka zastrzeżeń można jednak sformułować. Dotyczą one przede wszystkim wspomnianego wyżej powierzania wykładów osobom bez stopni naukowych, w tym:

- magister ekonomii prowadzi wykłady z *rachunkowości finansowej, podstaw rachunku kosztów, podstaw rachunkowości* i z *analizy finansowej*,
- inny magister ekonomii wyklada *podstawy opodatkowania*,
- magister matematyki wyklada *ekonometrię, ubezpieczenia, matematykę finansową i ubezpieczeniową, matematykę z podstawami statystyki*,
- magister socjologii wyklada *komunikację interpersonalną*,
- magister prawa wyklada *podstawy prawa*.

Inne zastrzeżenia można sformułować wobec:

- powierzenia wykładu *makroekonomia* (obok wykładu *mikroekonomia* oraz połączonych *makro i mikroekonomia*) doktorowi nauk ekonomicznych specjalizującemu się naukowo w zarządzaniu strategicznym, choć niektóre publikacje można zaliczyć do mikroekonomii,
- prowadzenia wykładu *zarządzanie* (obok wykładów *finanse publiczne* i *finanse samorządowe*) przez doktora nauk ekonomicznych specjalizującego się naukowo w problematyce samorządów terytorialnych z nawiązaniami do finansów,
- prowadzenia konwersatoriów *ocena efektywności inwestycji* i wykładu *ochrona własności intelektualnej* (obok wykładów z *e-biznesu, ochrony danych i dokumentów w przedsiębiorstwie, zastosowań informatyki w finansach i rachunkowości, zastosowanie informatyki w ekonomii*) przez doktora nauk ekonomicznych specjalizującego się naukowo w informatyce ekonomicznej,
- prowadzenia wykładów: *wycena przedsiębiorstw, wycena nieruchomości, finanse przedsiębiorstwa, analiza finansowa, rachunkowość finansowa, ubezpieczenia, planowanie finansowe, podstawy rachunkowości, ocena efektywności inwestycji* przez doktora nauk ekonomicznych specjalizującego się w problematyce finansów publicznych (finansów gmin),

W dwóch ostatnich przypadkach, poza niedostosowaniem do specjalności naukowej, godzin wykładów jest dużo, a ich tematyka jest zbyt różnorodna dla jednej osoby.

Nie prowadzi się kształcenia na odległość.

Załącznik nr 6. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena

W okresie pobytu Zespołu Oceniającego w Uczelni (czwartek, piątek) zgodnie z obowiązującym planem zajęć dydaktycznych niewiele było możliwości hospitacji. Nie chcąc powtarzać hospitowania takich samych ćwiczeń prowadzonych przez tych samych pracowników nie było możliwości przeprowadzenia wizytacji sześciu zajęć.

Przeprowadzono wizytacje dwóch konwersatoriów i jednego wykładu. Wszystkie hospitowane zajęcia były prowadzone poprawnie, ocenę utrudniał jednak fakt, że były to pierwsze – wstępne zajęcia w semestrze i przynajmniej w części miały charakter organizacyjny.

4.3)

Polityka kadrowa Uczelni służy realizacji celów kształcenia i celów naukowych. Przyjęte rozwiązania są przejrzyste, uregulowane przepisami statutu, co zapewnia możliwość zapoznania się z jej zasadami przez każdego zainteresowanego. Rekrutacja nauczycieli akademickich odbywa się w drodze otwartych konkursów prowadzonych przez komisje powoływane przez Rektora. Obok osiągnięć naukowych, dydaktycznych, organizacyjnych i doświadczenia zawodowego spoza Uczelni komisje biorą pod uwagę możliwość zatrudnienia w podstawowym miejscu pracy i wliczenia do minimum kadrowego. Oceny okresowe nauczycieli akademickich są prowadzone z ustawową częstotliwością. Bierze się w nich pod uwagę pracę dydaktyczną, naukową, aktywność

na rzecz Uczelni i jej środowiska. W arkuszu oceny brak jedynie informacji o wynikach ankiet studenckich, co można uznać za wadę tego systemu.

Wspieranie rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej nie jest doskonałe. Uczelnia ma ograniczony własny potencjał naukowo-dydaktyczny, ale na podstawie zawartych porozumień korzysta z pomocy dużych uczelni, a zwłaszcza Uniwersytetu Szczecińskiego. Oznacza to zwłaszcza dobry dostęp do wszelkiego rodzaju zasobów bibliotecznych, opieki promotorskiej i konsultacji u wybitnych pracowników nauki. Praktykowane jest także wsparcie finansowe przewodów doktorskich (pokrywanie kosztów), badań naukowych i publikacji, lecz nie wydaje się dość przejrzyste, a decyzje są podejmowane na najwyższym szczeblu zarządzania Uczelnią. Nieliczne przypadki odmów uzasadnia się niższą jakością dzieł, ale dla Zespołu Oceniającego nie było oczywiste, kto i jak tę jakość ocenia.

Na spotkaniu ZO PKA z kadrami dydaktycznymi kierunku *finanse i rachunkowość* pojawiły się sygnały niezadowolenia z braku wsparcia finansowego niektórych publikacji oraz dofinansowywania wyjazdów na konferencje. Dyskusja podczas spotkania dotyczyła jednak bardziej infrastruktury. Mówiono o porozumieniach z pobliskimi bibliotekami spoza Uczelni uzupełniających ofertę własnej biblioteki. Były także uwagi krytyczne, np. dotyczące jakości komputerów w laboratoriach studenckich.

Podkreślano jednak dokonujący się postęp (np. WiFi, konta uczelniane studentów, wirtualny dziekanat) i dobrą atmosferę pracy.

Przy poprzedniej ocenie zwrócono uwagę na konieczność zwiększenia udziału kadry pierwszoetatowej i to zalecenie zrealizowano. Obsada zajęć została także poprawiona, przypadki prowadzenia wykładów przez niesamodzielnych pracowników naukowych odbywają się za zgodą Rady Wydziału i ograniczają do udziału w godzinach.

Załącznik nr 5 - Nauczyciele akademicki realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe

Udostępniona dokumentacja potwierdza spełnienie minimum kadrowego dla studiów pierwszego stopnia kierunku *finanse i rachunkowość* realizowanego w profilu praktycznym w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Wałczu.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego w pełni
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Liczba i rodzajowa struktura kwalifikacji pracowników naukowo-dydaktycznych jest odpowiednia z punktu widzenia założonych efektów kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość* (studia licencjackie, profil praktyczny).

2) Liczba i dorobek naukowy oraz doświadczenie praktyczne osób tworzących minimum kadrowe są odpowiednie, choć bez bezpiecznych nadwyżek. Nie wystarcza jednak osób z tytułami lub stopniami naukowymi do obsady wykładów, a niektóre niezbyt doświadczone osoby ze stopniami doktora prowadzą wykłady ze zbyt różnorodną tematyką.

3) Polityka kadrowa dość dobrze służy realizacji zakładanych efektów wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych oraz programu kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość*.

Kryterium 5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Infrastruktura dydaktyczna, wykorzystywana do prowadzenia zajęć na kierunku *finanse i rachunkowość* obejmuje dwa budynki, bibliotekę oraz kompleks sportowo-treningowy (hala sportowa i zespół boisk „Orlik”). Sale dydaktyczne, w jakich studenci ocenianego kierunku odbywają zajęcia są w ich pinii dopasowane do liczby uczestników zajęć i zapewniają komfort pracy. Do dyspozycji studentów znajduje się laboratorium komputerowe, dostępne również poza zajęciami dydaktycznymi. Na terenie całego kompleksu dydaktycznego studenci mają stały i bezpłatny dostęp do sieci bezprzewodowego Internetu.

Uczelnia stwarza studentom szereg możliwości dostępu do literatury. W Bibliotece Głównej PWSZ mieści się wypożyczalnia, czytelnia oraz cztery stanowiska komputerowe. Biblioteka zapewnia w czytelni cztery stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu oraz stałym łączem do Wirtualnej Biblioteki Nauki. Dostęp do Wirtualnej Biblioteki Nauki możliwy jest także z dowolnego komputera korzystającego z uczelnianego serwera zapewniającego dostęp do sieci internetowej. Zbiory bibliotek są udostępnione wszystkim studentom bezpłatnie. Zbiory bibliotek liczą ponad 70 tysięcy woluminów (w tym 22 865 woluminów należących bezpośrednio do PWSZ w Wałcu), z tego 1025 tytułów z zakresu finansów i rachunkowości oraz 37 prenumerowanych czasopism. Wśród nich znajdują się czasopisma dedykowane kierunkowi FiR: *Bank i Kredyt*, *Biuletyn VAT*, *Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstw*, *Finanse Komunalne*, *Gospodarka Narodowa*, *Marketing i Rynek*, *Przegląd Podatkowy*, *Puls Biznesu*, *Rachunkowość*, *Time*, *Zarządzanie Przedsiębiorstwem*, *Dziennik Gazeta Prawna*, *Vademecum Przetargów Publicznych*.

Nakłady Uczelni na rozwój zasobów bibliotecznych w ostatnim roku bardzo wzrosły (z kilkunastu tys. zł rocznie do ponad 170 tys. zł), ale część przeznaczona na zakupy dla kierunku FiR największa była w roku 2012 (ponad 16 tys. zł), a w 2014r. już tylko nieco przekraczała 6,5 tys. zł. Przegląd półek i katalogu wykazał jednak pewne braki w stanie posiadania dobrych, uznanych podręczników dla kierunku.

Do dyspozycji studentów pozostaje także Powiatowa Biblioteka Publiczna oraz zasoby byłego Zespołu Kolegiów Nauczycielskich w Wałcu i Wałęckiego Centrum Kultury. Ponadto studenci mogą korzystać z księgozbiorów spoza Wałcu, np. Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w Pile, posiadającej ok. 2000 tytułów z dziedziny FiR. Na podstawie umów zawartych przez Uczelnię, studenci mają także dostęp do zasobów bibliotecznych następujących Uczelni:

- Uniwersytet Szczeciński (biblioteka Wydziału Ekonomii i Zarządzania),
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Pile,
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gnieźnie,

Dzięki funkcjonowaniu Wirtualnej Biblioteki Nauki, zarówno pracownicy jak i studenci mają dostęp do najważniejszych publikacji naukowych na świecie. Uczelnia współpracuje również ze Związkiem Banków Polskich, który udostępnia studentom internetową bazę czasopism z zakresu bankowości, finansów i finansów samorządowych, za pomocą strony *aleBank.pl*.

Studenci obecni na spotkaniu z ekspertem ds. studenckich wyrazili pozytywną opinię dotyczącą infrastruktury dydaktycznej i naukowej. Zasoby bibliotek dostępne dla studentów, są w ich odczuciu wystarczające, aby osiągnąć końcowe efekty kształcenia, a wręcz stwarzają możliwość zgłębiania wiedzy i rozwijania naukowych zainteresowań we własnym zakresie. Godziny otwarcia zarówno bibliotek jak i czytelni całkowicie odpowiadają potrzebom studentów.

Zajęcia dydaktyczne na kierunku *finanse i rachunkowość* odbywają się w kompleksie dydaktycznym obiektu pokoszarowego, stopniowo adaptowanego na potrzeby Uczelni. W budynkach dydaktycznych znajduje się 14 pracowni o różnym stopniu specjalizacji oraz pracownie komputerowe. We wszystkich salach dydaktycznych w roku akademickim 2014/2015 do dyspozycji jest 1211 miejsc (24 sale dydaktyczne ogólnego przeznaczenia oraz 14 pracownie). Przy obecnej liczbie studentów wykorzystuje się około 60% pojemności pomieszczeń dydaktycznych, a są duże możliwości adaptacji kolejnych budynków.

Zajęcia dla kierunku *finanse i rachunkowość* organizowane są w czterech salach wykładowych, które mieszczą do 60 osób i są wyposażone w tablice i projektory multimedialne. Ćwiczenia i konwersatoria w grupach odbywają się w dwóch salach po 20 miejsc. Zajęcia wymagające dostępu do komputerów odbywają się w dwóch laboratoriach, a w razie potrzeby na specjalistyczne zajęcia udostępniane są także inne sale. Dostępne jest także laboratorium komputerowe do pracy indywidualnej na żądanie studenta także poza zajęciami dydaktycznymi. Zajęcia praktyczne z zakresu dyscypliny *finanse i ekonomia* mają zapewnione wystarczające warunki realizacji zakładanych efektów umiejętności i kompetencji społecznych (laboratoria komputerowe z odpowiednimi programami, sale umożliwiające pracę studentów w grupach i prezentację projektów). Dobór miejsc odbywania praktyk jest prawidłowy i poparty właściwymi porozumieniami z przedsiębiorstwami oraz instytucjami/organizacjami pracodawców.

Dostępność studentów do obiektów towarzyszących jest wystarczająca. W kampusie znajduje się szatnia, bar studencki, funkcjonuje też parking samochodowy z 154 miejscami dla pracowników i studentów. Uczelnia zapewnia także bazę noclegową dla studentów (40 miejsc). Baza dydaktyczna dla realizacji zajęć, a także infrastruktura towarzysząca jest dobra i są znaczne możliwości jej dalszego rozwoju.

Budynki dydaktyczne zostały przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową. Budynek nr 4 wyposażony jest w windę z podwójnymi drzwiami oraz wejście z poziomu gruntu, natomiast budynek nr 7 oraz Biblioteka Główna są budynkami parterowymi, pozbawionymi progów, co umożliwia swobodne przemieszczanie się osób poruszających się na wózku inwalidzkim. Pomieszczenia, w których znajdują się toalety są odpowiednio szerokie. W Uczelni powołano Pełnomocnika ds. Niepełnosprawnych, który przy współudziale studentów pozostałych kierunków realizuje projekt wytworzenia oraz rozmieszczenia w wybranych budynkach i miejscach kampusu wypukłych oznaczeń dla niewidomych i niedowidzących, jak również wyznaczenia pozbawionej przeszkód ścieżki. Władze Uczelni zapewniają, iż infrastruktura jest nieustannie dostosowywana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA poinformowali, iż w chwili obecnej nie ma wśród nich osób niepełnosprawnych, ale w ich opinii baza dydaktyczna jest odpowiednio przygotowana na wypadek, gdyby takie osoby się pojawiły. Jak wynika z opinii Samorządu Studenckiego, ściśle współpracującego z Pełnomocnikiem Rektora ds. studentów niepełnosprawnych, Instytut dysponuje odpowiednimi środkami finansowymi, aby w razie konieczności zakupić odpowiedni sprzęt pomocny studentom niepełnosprawnym ruchowo, czy osobom niedowidzącym lub niesłyszącym.

Wszystkie budynki kampusu są przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo. W budynku, gdzie odbywa się większość zajęć kierunku, znajduje się winda z podwójnymi drzwiami i wejściem z poziomu gruntu. Całkowicie parterowe budynki Biblioteki Główny i auli są pozbawione progów. W budynkach tych znajdują się na każdym piętrze toalety dla osób niepełnosprawnych. Trwają przygotowania do wprowadzenia udogodnień dla osób niedowidzących.

Podczas poprzedniej akredytacji programowej kierunku zgłoszono zastrzeżenia do księgozbioru. Na jego uzupełnienie zasobów bibliotecznych przeznaczono znaczne nakłady i rozbudowano liczebnie księgozbiór włącznie z czasopismami. Nadal trwa przejmowanie zbiorów z innych bibliotek – można jednak sądzić, że przejmowane zasoby biblioteczne mogą być dość przypadkowe, niezbyt przydatne studentom kierunku, zwłaszcza te od jednostki wojskowej. Tym samym przejmowanie zbiorów z innych bibliotek należy traktować z umiarkowanym entuzjazmem, dbając jednocześnie o eliminowanie pozycji przestarzałych bądź słabo przydatnych.

Zespół Oceniający PKA zidentyfikował jednak nadal pewne braki księgozbioru, które mogą być jednak niwelowane przez zapewnienie dostępu do zbioru Biblioteki Uniwersytetu Szczecińskiego i innych PWSZ w Wielkopolsce.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego **w pełni**
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Infrastruktura dydaktyczna PWSZ w Wałczu na potrzeby realizacji zajęć na studiach pierwszego stopnia kierunku FiR jest dobra. Wystarczające są także warunki przeprowadzania zajęć praktycznych, wystarczające jest wyposażenie laboratoriów komputerowych, a miejsca odbywania praktyk zawodowych dobrane są w zasadzie prawidłowo. Zastrzeżenia można mieć tylko do bogactwa zbiorów bibliotecznych, chociaż różnorodność tych zbiorów stale jest podnoszona. Studenci mają możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych Uniwersytetu Szczecińskiego i dwóch PWSZ w Wielkopolsce, co istotnie podnosi różnorodność zbiorów. Kompleks budynków, w których odbywają się zajęcia dydaktyczne stwarza komfort pracy oraz jest nieustannie przystosowywany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Studenci niepełnosprawni mają zapewniony nieograniczony dostęp do fachowej literatury. Władze Jednostki stale uzupełniają zasoby biblioteczne o nowe pozycje oraz dbają o szeroki dostęp do materiałów elektronicznych. Do dyspozycji studentów jest również kompleks boisk sportowych oraz hala sportowa.

Kryterium 6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Badania naukowe realizowane są indywidualnie przez nauczycieli akademickich, a ich wyniki prezentowane w artykułach i podczas konferencji naukowych. Są też wykorzystywane do wzbogacania treści zajęć dydaktycznych. W ostatnich latach realizowano sześć grantów, w większości ministerialnych. W realizacji pięciu grantów uczestniczyły zespoły pracowników i studentów. Większość podjętych tematów nie dotyczyła jednak badań z zakresu finansów. Dominowały badania jakości życia i konsumpcji, a jeden temat dotyczył finansów gmin (grant promotorski). Ponadto podejmowano przedsięwzięcia edukacyjne i popularyzujące wiedzę, w tym konkursy wiedzy ekonomicznej. Niektóre z nich były finansowo wspierane przez NBP.

Pracownicy Instytutu Ekonomicznego są organizatorami corocznej międzynarodowej konferencji naukowej, której efektem jest wydawnictwo pokonferencyjne. W przygotowaniu konferencji czynny udział biorą studenci. Podczas III Konferencji *Przedsiębiorczość szansą rozwoju regionu* studenci Koła Naukowego Finansów mieli możliwość zaprezentowania wyników przeprowadzanych przez siebie badań. Konferencje te dotyczą jednak rozwoju regionu i są słabo powiązane z tematyką finansów i rachunkowości.

Środki finansowe na badania pozyskiwane od MNiSW i Urzędu Marszałkowskiego wynosiły od kilku do kilkunastu tys. zł, a w ostatnich latach sięgały około 15 tys. zł rocznie.

W myśl §13 ust. 2 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Wałczu, prowadząca wyłącznie studia o profilu praktycznym, nie jest obowiązana do prowadzenia badań naukowych. Decyzją Rektora PWSZ z dnia 16.11.2011r. dokonano wpisu do rejestru uczelnianych organizacji studenckich Koła Naukowego Finansów oraz powołano dwóch opiekunów z kadry naukowo-dydaktycznej. Zasady działalności Koła opisane zostały w jego Statucie. Członkowie Koła aktywnie włączają się w prace badawcze realizowane przez nauczycieli akademickich, m.in.:

- projekt „Tani sklep – drogi sklep” (badanie cen umownego koszyka dóbr w wytypowanych sklepach Wałcza i okolic),
- projekt „PIT” (pomoc w wypełnianiu deklaracji majątkowych dla mieszkańców Wałcza i okolic),
- badanie obciążenia komunikacji miejskiej w Wałczu (zlecenie ZKM w Wałczu),
- projekt ogólnopolski „Badanie jakości życia w miastach akademickich”,
- projekt regionalny „Badanie jakości życia w mieście Wałcz”.

Ponadto studenci biorą czynny udział w przygotowaniach corocznej konferencji naukowej, organizowanej przez pracowników Instytutu Ekonomicznego, a także mają możliwość zaprezentowania wyników przeprowadzanych badań na konferencjach naukowych, m.in.:

- *Nauka szansą rozwoju regionu* – maj 2010r.
- *Sport i rekreacja szansą rozwoju regionu* – maj 2011r.
- *Przedsiębiorczość szansą rozwoju regionu* –maj 2011r.
- *Turystyka i rekreacja szansą rozwoju regionu* –maj 2013r.
- *Innowacyjność szansą rozwoju regionu* –maj 2014r.

Studenci mają także obowiązek udziału w projektach społecznych organizowanych przez Jednostkę, takich jak „Analiza procesu rzeczywistego dla produktów DCM – Wałcz”, „Audyt dokumentacji dydaktycznej dla Instytutu Ekonomicznego”, czy „*Finanse i Rachunkowość w plenerze*”. Są to projekty mające na celu rozpowszechnienie wiedzy o ocenianym kierunku studiów oraz całej Uczelni, a także integrację studentów i mieszkańców miasta. Z inicjatywy pracowników w latach 2009 – 2012 studenci organizowali konkursy wiedzy ekonomicznej dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych powiatu wałeckiego. Działalność Kół Naukowych finansowana jest na podstawie zarządzenia Rektora PWSZ w Wałczu w sprawie wprowadzenia zasad podziału środków finansowych na działalność Kół Naukowych i Samorządu Studenckiego. Ponadto środki pochodzące z 1% odpisu na organizację pożytku publicznego, wygenerowane przez członków KNF podczas realizacji akcji „PIT” w roku 2012, przeznaczone zostały na zorganizowanie wyjazdu do Warszawy dla członków Koła, podczas którego studenci wizytowali Ministerstwo Finansów, Narodowy Bank Polski, Warszawską Giełdę Papierów Wartościowych oraz w Sejm RP. Rok później zorganizowano dwudniową wycieczkę do Berlina.

Podczas wizytacji ocenianego kierunku nie było możliwości dyskusji z obecnymi członkami Koła Naukowego Finansów. Jednak studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA poinformowali, iż niejednokrotnie brali udział w projektach realizowanych przez to Koło Naukowe oraz pracowników Instytutu Ekonomicznego. W opinii studentów, nauczyciele akademicki koordynujący projekty studenckie są osobami kompetentnymi i rzetelnymi, a wyniki prowadzonych badań często prezentowane są przez nich podczas zajęć, co podnosi ich wartość merytoryczną. Studenci podkreślili, iż aktywność naukowa daje im duże możliwości rozwoju własnych zainteresowań, uczy samodzielności oraz zarządzania własnym czasem pracy.

Mimo, że większość badań dotyczy tematyki słabo powiązanej z finansami, to należy zauważyć, że projekty naukowe oraz zespołowe projekty społeczne oraz przedsięwzięcia edukacyjne i popularyzujące wiedzę, że wzbogacają one zajęcia dydaktyczne i aktywizują studentów. Ważny jest też wpływ współpracy dydaktycznej z innymi uczelniami, w tym przede wszystkim z Uniwersytetem Szczecińskim, który jest podstawowym źródłem dobrych wzorów i inspiracji do podwyższania jakości kształcenia. Wymiana międzynarodowa nauczycieli i studentów jest w miarę aktywna, ale dotyczy w nieznacznym stopniu ocenianego kierunku i trudno dostrzec jej wpływ na proces dydaktyczny na tym kierunku.

W trakcie poprzedniej wizytacji zalecano dynamizowanie badań naukowych oraz wymiany międzynarodowej. Mimo zauważonego postępu w ostatnich dwóch-trzech latach zalecenie to pozostaje aktualne. Należy zauważyć, że kierunek realizowany jest w profilu praktycznym pierwszego stopnia i nacisk kładziony jest na proces uprzątnienia zajęć, natomiast Studenckie Koło Naukowe Finansów będzie raczej zapewniać możliwości kształtowania kompetencji społecznych.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego, ocena nieobligatoryjna ponieważ kierunek FiR realizowany jest w profilu praktycznym. Pozostawiono ocenę opisową.
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Badania naukowe realizowane indywidualnie przez poszczególnych nauczycieli akademickich są na tyle rozwinięte, że powinny być podstawą rozwoju kadry. Prace zespołowe rzadko dotyczą finansów i częściej mają charakter edukacyjny i popularyzatorski.

Pomimo braku konieczności prowadzenia badań naukowych na kierunku *finanse i rachunkowość*, studenci mają odpowiednie możliwości rozwijania własnych zainteresowań poprzez działania w Kole Naukowym Finansów oraz zaangażowanie w różnego rodzaju projekty społeczne i uczelniane. Ponadto studenci mają możliwość publikowania swoich badań oraz prezentowania wyników na konferencjach organizowanych przez Instytut Ekonomiczny PWSZ w Wałczu.

Kryterium 7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

7.1)

Warunki i tryb rekrutacji ustalił Senat Uczelni (uchwała nr 7/2013 z dnia 15 marca 2013 r. w sprawie ustalenia warunków i trybu rekrutacji oraz formy studiów na poszczególnych kierunkach w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Wałczu w roku akademickim 2014/2015). Załącznik do uchwały stanowi Regulamin w sprawie warunków i trybu rekrutacji oraz formy studiów na poszczególnych kierunkach, który zawiera podstawowe postanowienia dotyczące postępowania rekrutacyjnego, w tym również dla kandydatów, którzy posiadają dyplom matury międzynarodowej. Warunkiem przyjęcia na studia jest złożenie kompletu dokumentów oraz uiszczenie opłaty wpisowej. Zasady przyjęć na kierunek *finanse i rachunkowość* nie zawierają zapisów dyskryminujących.

Oferta edukacyjna kierunku *finanse i rachunkowość* skierowana jest głównie do absolwentów szkół ponadgimnazjalnych oraz osób posiadających wykształcenie średnie, związanych zawodowo z ekonomią i finansami, chcących podnosić swoje kwalifikacje. Proces rekrutacyjny przeprowadzany jest za pomocą strony internetowej Uczelni, a jednostką odpowiedzialną za jego przebieg jest Wydziałowa Komisja Rekrutacyjna. Kandydatów na studia stacjonarne i niestacjonarne obowiązuje konkurs świadectw, a o przyjęciu decyduje miejsce na liście rankingowej.

Informacje o rozpoczęciu procesu rekrutacyjnego zamieszczane są na stronie internetowej Uczelni oraz na tablicach ogłoszeniowych. Corocznie prowadzone są akcje promocyjne mające na celu promocję Uczelni oraz pozyskanie kandydatów o jak najwyższych kwalifikacjach. Działania te obejmują:

- prezentacje kierunku na Targach Pracy, Targach Edukacyjnych oraz w czasie Dni Otwartych Uczelni,
- wyjazdy promocyjne do szkół ponadgimnazjalnych z prezentacją kierunku oraz wykładami tematycznymi,
- akcje ulotkowe, plakaty ogłoszeniowe w szkołach i innych instytucjach oraz wielkogabarytowe formy graficzne,
- ogłoszenia prasowe i multimedialne,
- bezpośredni kontakt interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych ze szkołami ponadgimnazjalnymi z całego regionu,
- ankietowanie potencjalnych kandydatów z pytaniami na temat kryteriów wyboru ścieżki kształcenia (projekt pilotażowy).

W roku akademickim 2014/2015 ze względu na niewystarczającą liczbę kandydatów nie zostały uruchomione studia w trybie niestacjonarnym. Również na studiach stacjonarnych, w ostatnich latach nie udaje się wypełnić limitu miejsc. Władze inwestują w szeroko pojętą promocję Uczelni mającą na celu przyciągnięcie jak najlepszych kandydatów na studia.

Studenci pozytywnie ocenili zasady rekrutacji na studia. W ich opinii procedury rekrutacyjne są przejrzyste i adekwatne do wymagań, a także zapewniają równe szanse wszystkim kandydatom.

7.2)

Niezbędne nakłady pracy dla osiągnięcia efektów wiedzy, umiejętności i kwalifikacji społecznych w ramach kierunku *finanse i rachunkowość* w praktycznym profilu kształcenia odzwierciedlają punkty ECTS. Zasady obliczania liczby punktów dla poszczególnych przedmiotów, modułów (wykładów i ćwiczeń), a także praktyki zawodowej i seminarium dyplomowego nie budzą wątpliwości. Można uznać, że minimalny czas pracy na osiągnięcie zakładanych końcowych efektów kształcenia dla kierunku został oceniony prawidłowo. Student uzyskujący ocenę bardzo dobrą na dyplomie ponosi więcej nakładów czasu pracy niż student uzyskujący na dyplomie np. ocenę dostateczną plus.

Studenci obecni na spotkaniu nie potrafili jednak stwierdzić czy przypisana do przedmiotu liczba punktów ECTS odzwierciedla nakład pracy, jaki muszą włożyć w zaliczenie przedmiotu.

Studenci pozytywnie oceniają system i zasady oceniania osiągnięć. Warunki zaliczenia oraz zasady przedstawione przez prowadzących na początku zajęć są zrozumiałe oraz konsekwentnie realizowane. W przypadku egzaminów pisemnych, student w każdej chwili ma możliwość wglądu do swojej pracy, a w razie obiekcji dotyczących zaproponowanej oceny, ma prawo przystąpienia do egzaminu poprawkowego, jak również egzaminu komisyjnego, z którego jednak do tej pory żaden z obecnych na spotkaniu studentów nie skorzystał. Pewne negatywne opinie wśród studentów dotyczyły projektów realizowanych w grupach, które są popularną metodą weryfikacji osiąganych efektów kształcenia. Zdaniem kilku osób, ocena wystawiona na podstawie ww. metody jest miarodajna i sprawiedliwa jedynie wówczas, gdy prowadzący w równym stopniu weryfikują wkład pracy każdego z członków zespołu. Należałoby zatem uściślić zasady zaliczenia w przypadku projektów grupowych tak, aby pozwalały one na dokonanie sprawiedliwej oceny wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych każdego studenta w jednakowy sposób. Pozostałe metody weryfikowania efektów uczenia się zostały przez studentów ocenione jako sprawiedliwe i uwzględniające wszystkie zakładane efekty kształcenia.

7.3)

Uczelnia zapewnia warunki organizacyjne międzynarodowej wymiany studentów (system ECTS, Karta Erasmusa i Erasmusa Plus, Regulamin Organizacji Mobilności i Współpracy Międzynarodowej, zawarte umowy), ale stopień ich wykorzystywania przez studentów kierunku *finanse i rachunkowość* jest niewielki.

PWSZ w Wałcu oferuje studentom możliwość odbycia części studiów w ramach programów LLP Erasmus (w latach 2007-2013) oraz Erasmus Plus (na lata 2014-2021), a także praktyk studenckich w ramach programu Erasmus X (począwszy od roku 2013). Studenci kierunku *finanse i rachunkowość* mają do wyboru jednaście uczelni partnerskich, z którymi Instytut Ekonomiczny podpisał porozumienie o współpracy. Jednostką odpowiedzialną za koordynację wymiany jest Biuro Współpracy Międzynarodowej, powołane uchwałą nr 25/2013 Senatu PWSZ w Wałcu z dnia 28.06.2013r. Ze względu na to, iż PWSZ jest szkołą niewielką pod względem liczby studentów, do roku 2012/2013 Jednostka nie otrzymywała funduszy na stypendia przeznaczone na wymianę studentów. Pierwsi studenci wzięli udział w programie LLP Erasmus SMS w roku akademickim 2012/2013 (jedna osoba), a następnie 2013/2014 (trzy osoby).

Pomimo szerokiej oferty Biura Współpracy Międzynarodowej, studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA wyrazili niewielkie zainteresowanie programem wymiany studenckiej. Głównym powodem jest fakt, iż uznają posiadane umiejętności języka obcego za niewystarczające. Paradoksalnie lektoraty zostały przez studentów ocenione pozytywnie, mimo to nie czują się oni komfortowo w rozmowie, szczególnie z zakresu języka specjalistycznego. Sygnały te dotarły do Władz Instytutu nie tylko ze strony studentów, ale również absolwentów, którzy poinformowali, iż umiejętności, jakie zdobyli w ramach lektoratów są nieadekwatne do potrzeb rynku pracy. Jak wynika z informacji przedstawionych przez koordynatora Biura Współpracy Międzynarodowej, Uczelnia podjęła stosowne działania mające na celu poszerzenie oferty językowej dla studentów

kierunku *finanse i rachunkowość*, m.in. poprzez zatrudnienie *native speaker*’ów oraz wprowadzenie przedmiotu do wyboru w języku obcym. W *Raporcie Samooceny* przedstawiona została oferta 10 przedmiotów do wyboru prowadzonych wyłącznie w języku angielskim. Oferta dydaktyczna powstała głównie z myślą o studentach zagranicznych, przyjeżdżających w ramach programu wymiany międzynarodowej, jednakże jest ona dostępna również dla stacjonarnych studentów ocenianego kierunku, kształcących się w trybie stacjonarnym. Udostępnione informacje nie pozwalają jednoznacznie ocenić, czy przyczyną niezadowolenia studentów z poziomu osiągniętych umiejętności językowych jest niedostosowana oferta lektoratów, czy też niedostateczny nakład pracy studentów wkładany w pogłębianie tych umiejętności.

Wiedza studentów na temat ECTS jest niewielka i ogranicza się jedynie do świadomości, iż punkty te niezbędne są do zaliczenia semestru oraz, że ich liczba nie zależy od oceny otrzymanej z egzaminu bądź zaliczenia. Kilku studentów zauważyło również, że dzięki punktom ECTS istnieje możliwość przeniesienia osiągnięć w ramach wymiany międzynarodowej oraz ich przenoszenia, gdy dana osoba studiuje na dwóch kierunkach jednocześnie, a treści programowe poszczególnych przedmiotów się pokrywają.

Pojedynczy, bardziej ambitni i pracowici studenci mają zapewnione możliwości wzbogacania swojej wiedzy i umiejętności poprzez udział w wymianie międzynarodowej oraz korzystanie z dobrej oferty zajęć w języku angielskim. Dotychczas jednak wykorzystanie, zwłaszcza oferty zajęć w języku angielskim jest niezauważalne.

7.4)

Studenci kierunku *finanse i rachunkowość* oceniają system opieki dydaktycznej jako odpowiedni. Istnieje bardzo dobry kontakt pomiędzy studentami, a kadrą naukowo-dydaktyczną. Potwierdzają to zarówno Władze Instytutu, jak i sami studenci. Ich zdaniem jest to wynik niewielkiej liczby studentów studiujących na ocenianym kierunku (obecnie jest to grupa 77 studentów na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych). Nauczyciele akademicki mają wyznaczone dyżury, w których są do dyspozycji studentów. Ponadto kontakt odbywa się za pomocą poczty elektronicznej lub komunikatora internetowego *Skype*, a także bezpośrednio. Studenci wyrazili również bardzo pozytywną opinię dotyczącą pracowników Dziekanatu oraz pozostałych jednostek administracji, jako osób kompetentnych, rzetelnych oraz kulturalnych. Wszelkie informacje dotyczące procesu kształcenia, toku studiów, podziału roku akademickiego, organizacji procesu dydaktycznego w tym planów zajęć, zamieszczane są na stronie internetowej Uczelni oraz na tablicach ogłoszeniowych z odpowiednim wyprzedzeniem. Studenci poinformowali, iż strona internetowa Uczelni działa bardzo sprawnie, jest często aktualizowana, przejrzysta i łatwo znaleźć potrzebne informacje.

Wybór oferowanych specjalności na ocenianym kierunku dokonywany jest przez studentów przed rozpoczęciem czwartego semestru studiów. Zgodnie z treścią *Raportu Samooceny* studenci już od trzeciego semestru studiów mają również możliwość doboru części przedmiotów w ramach tzw. przedmiotów do wyboru. Jednakże w opinii studentów, przedmioty te są z góry ustalone i nie mają oni możliwości dokonania zmiany. *Regulamin Studiów* przewiduje również możliwość indywidualizacji procesu kształcenia według Indywidualnego Planu Studiów i Programu Kształcenia oraz Indywidualnej Organizacji Studiów, jednakże żaden z obecnych na spotkaniu studentów nie był zainteresowany taką formą kształcenia.

Instytut Ekonomiczny nie prowadzi kształcenia z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość. Jednakże podczas spotkania z ekspertem ds. studenckich, studenci studiów niestacjonarnych sygnalizowali, iż taka forma kształcenia znacznie ułatwiłaby godzenie studiów z obowiązkami zawodowymi i rodzinnymi. Władze Instytutu poinformowały, iż rozważają wprowadzenie kształcenia z wykorzystaniem *e-learningu*, jednakże żadne wiążące decyzje nie zostały jeszcze podjęte.

Studenci posiadają informacje dotyczące procedury dyplomowania oraz egzaminu dyplomowego. Dyplomanci mają możliwości doboru tematu pracy dyplomowej, tak aby był zgodny

z ich zainteresowaniami oraz zapewnione możliwości ścisłej współpracy z promotorem, zarówno podczas wykładów seminaryjnych, spotkań indywidualnych, jak i kontakt drogą elektroniczną. W ich opinii, promotorzy stanowią duże wsparcie podczas pisania pracy dyplomowej, zarówno od strony technicznej, jak i merytorycznej.

W latach ubiegłych Koło Naukowe Finansów cieszyło się sporym zainteresowaniem studentów, jednak jak wynika z informacji przedstawionych przez pracowników Wydziału, w bieżącym roku akademickim zainteresowanie to zmalało. Powodem może być fakt, iż spora część członków Koła ukończyła już studia na ocenianym kierunku, a pierwszorzeczni studenci nie zdążyli się jeszcze zainteresować pogłębianiem wiedzy poprzez działalność w Kole Naukowym. Jednakże, zdaniem studentów nie trzeba być zrzeszonym w KNF, by móc brać udział w projektach badawczych realizowanych przez pracowników naukowo-dydaktycznych Instytutu Ekonomicznego, nie widzą więc potrzeby, aby wstępować w szeregi Koła.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA poinformowali, iż sylabusy prezentowane przez prowadzących na początku każdego przedmiotu stanowią kompletne źródło informacji na temat formy realizacji zajęć, okresowej weryfikacji efektów uczenia się, zaliczenia końcowego, niezbędnej literatury oraz zakładanych efektów kształcenia. W opinii studentów niezbędna literatura oraz wszelkie materiały są dostępne w księgozbiorach bibliotek. Ponadto prowadzący często zamawiają odpowiednią literaturę lub czasopisma na życzenie studentów, a także udostępniają źródła internetowe, w których można znaleźć pożądane materiały. Zalecane przez prowadzących w sylabusach pozycje literatury, w tym także dodatkowe artykuły i opracowania przekazywane studentom podczas seminariów licencjackich są bardzo przydatne podczas przygotowywania się do egzaminów oraz pisania pracy dyplomowej.

Mechanizmem motywującym studentów do osiągania lepszych efektów kształcenia i uzyskiwania wyższych ocen zaliczeniowych oraz egzaminacyjnych jest stypendium Rektora. Przyznawane jest ono 10% najlepszym studentów ocenianego kierunku, co jest zgodne z obowiązującym prawem.

Studenci PWSZ w Wałczu tworzą Samorząd Studencki. Reprezentantami są starości grup, wchodzący w skład Uczelnianej Rady Samorządu Studenckiego, działającej w oparciu o *Regulamin Samorządu Studenckiego*, wprowadzony Uchwałą 29/2013 Senatu PWSZ w Wałczu z dnia 28.06.2013r. Kierunek *finanse i rachunkowość* w szeregach Samorządu Studenckiego reprezentuje pięciu studentów kierunku. Samorząd Studencki dysponuje niewielkim pomieszczeniem biurowym, umożliwiającym prawidłowe funkcjonowanie. Działania Samorządu wspierane są środkami finansowymi przyznanymi przez Rektora PWSZ. Przedstawiciele Samorządu Studenckiego aktywnie uczestniczą w decydowaniu o sprawach Uczelni poprzez wyrażanie opinii dotyczących wszelkich zmian oraz poprzez działalność w organach kolegialnych uczelni (Senat, Rada Wydziału, Biuro Współpracy Międzynarodowej). Władze Uczelni wspierają Samorząd w organizacji życia studenckiego oraz wyjazdów na ogólnopolskie konferencje oraz fora Państwowych Wyższych Szkół Zawodowych w Polsce w celu wymiany doświadczeń i nawiązywania współpracy z przedstawicielami innych szkół.

Regulamin ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów PWSZ w Wałczu, w obecnym brzmieniu został wprowadzony Zarządzeniem nr 27/2014 Rektora z dnia 23.09.2014r. Samorząd Studencki pozytywnie zaopiniował zmiany wprowadzone w *Regulaminie*, nie wnosząc dodatkowych uwag. Regulamin ustala wszelkie procedury związane z pomocą materialną i socjalną dla studentów oraz wszystkie rodzaje świadczeń zawarte w §173 ust. 1 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Zgodnie z ustawą podziału środków funduszu pomocy materialnej dla studentów dokonał Rektor w porozumieniu z uczelnianym organem Samorządu Studenckiego. Zarówno skład Komisji Stypendialnej, jak i Odwoławczej Komisji Stypendialnej, powołanych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa stanowią w większości przedstawiciele studentów, co jest zgodne z art. 177 ust. 3 ustawy. Decyzje administracyjne podejmowane są w sposób prawidłowy, zgodny z Kodeksem postępowania administracyjnego.

Studenci wyrazili pozytywną opinię dotyczącą procedur przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej, uznając je za zrozumiałe i transparentne. W ich odczuciu, informacje dotyczące możliwości ubiegania się o środki z Funduszu Pomocy Materialnej oraz pomoc ze strony pracowników administracyjnych są odpowiednie. Poinformowali również, że Wydział wspiera studentów w poszukiwaniu zakwaterowania na terenie Wałcza, o ile zgłoszą taką potrzebę. Istnieje wówczas możliwość ubiegania się o stypendium socjalne w zwiększonej wysokości.

W roku 2008 w Uczelni powołano Biuro Karier, które zajmuje się promocją i aktywizacją zawodową absolwentów i studentów. Do zadań Biura należy przede wszystkim pomoc studentom w poruszaniu się na rynku pracy, promocja Uczelni na targach pracy oraz gromadzenie informacji dotyczących kursów, staży oraz praktyk umożliwiających podwyższanie kwalifikacji zawodowych studentów i absolwentów ocenianego kierunku. Studenci pozytywnie ocenili działalność Biura Karier, jako istotnego pośrednika w kontaktach ze środowiskiem pracodawców.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA pozytywnie ocenili system opieki naukowo-dydaktycznej. W opinii studentów system przyznawania pomocy materialnej umożliwia uzyskanie świadczeń z Funduszu Pomocy Materialnej najbardziej potrzebującym. Program kształcenia spełnia ich oczekiwania, w szczególności stwarzając możliwość rozwoju własnych zainteresowań poprzez udział w projektach badawczych. Studenci wielokrotnie podkreślali istotny wpływ atmosfery jaka panuje na Uczelni, dzięki której możliwa jest bezpośrednia współpraca zarówno z Władzami Wydziału, kadrą naukowo-dydaktyczną oraz pracownikami administracyjnymi.

Wsparcia dla studentów udzielają opiekunowie lat, którzy szczególnie podczas pierwszego semestru zajęć przekazują informacje o Uczelni i studiach na kierunku oraz pośredniczą w kontaktach z Władzami Instytutu. Niewielka liczba studentów kształcących się na ocenianym kierunku pozwala na ciągły i bezpośredni kontakt studentów z pracownikami administracji, nauczycielami akademickimi oraz Władzami Wydziału. Z informacji przedstawionych przez Władze Wydziału wynika, że studenci chętnie zgłaszają wszelkiego rodzaju problemy, głównie w trakcie nieformalnych rozmów. W opinii studentów Władze zawsze starają się wyjść naprzeciw ich oczekiwaniom i w miarę możliwości rozwiązywać sytuacje konfliktowe.

Podsumowując, studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA pozytywnie ocenili system opieki dydaktycznej, szczególnie podkreślając fakt, iż Władze Wydziału liczą się z ich zdaniem, dzięki czemu śmielej zgłaszają wszelkie wątpliwości oraz propozycje zmian.

Do mocnych stron kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* studenci zaliczyli przede wszystkim dobrą atmosferę współpracy z pracownikami naukowo-dydaktycznymi oraz pracownikami administracji Wydziału i Instytutu. Podkreślili też gotowość pracowników do pomocy w trakcie poszukiwania literatury przy przygotowywaniu prac dyplomowych. Pozytywnie ocenili także zaangażowanie opiekuna praktyk.

Ze słabych stron wskazano trudności wykształcenia umiejętności języka specjalistycznego, a dla studentów trybu niestacjonarnego brak możliwości kształcenia na odległość.

Podczas poprzedniej oceny programowej kierunku (2008 r.) zauważono, że Samorząd Studencki funkcjonuje w oparciu o mało demokratyczne procedury wyborcze. W wyniku tych uwag *Regulamin Samorządu* został skorygowany (Uchwała Senatu nr 29/2013). Zwrócono też uwagę, że mało widoczny był w Uczelni naukowy ruch studencki. Podjęte działania pozwoliły uaktywnić działalność społeczną oraz badawczą studentów (nadal jednak Studenckie Koło Finansów działa z różną aktywnością w czasie), a także w znacznym stopniu wyeliminować inne zauważone niedociągnięcia (np. dostęp do aktualnej literatury).

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1) Przyjęte w PWSZ w Walczu zasady rekrutacji na kierunek *finanse i rachunkowość* określają wszystkie istotne elementy postępowania rekrutacyjnego. Zasady te nie zawierają zapisów dyskryminujących. Można je uznać za prawidłowe, nie budzą zastrzeżeń, są przejrzyste, zrozumiałe i uwzględniają zasadę równych szans. Ze względu na niewielkie zainteresowanie Jednostka nie uruchomiła w bieżącym roku akademickim studiów w trybie niestacjonarnym, a na studiach stacjonarnych nie udało się wypełnić limitu miejsc. Wydział wprowadził szeroki zakres działań promocyjnych w celu zwiększenia liczby kandydatów.

7.2) System oceny osiągnięć studentów jest przejrzysty i zrozumiały dla studentów oraz w większości zapewnia obiektywizm formułowania ocen. Studenci są dokładnie informowani o organizacji procesu kształcenia oraz treściach/tematach danego przedmiotu, kryteriach oceny, mają także zapewnione możliwości wglądu w swoje prace zaliczeniowe i egzaminacyjne w celu weryfikacji popełnionych błędów.

7.3) Uczelnia zapewnia dobre rozwiązania organizacyjne i względnie szeroką ofertę wymiany międzynarodowej, ale jak wynika z udostępnionych informacji korzystają z niej przede wszystkim studenci innych kierunków studiów.

Wydział stwarza studentom szereg możliwości wymiany międzynarodowej, jednakże oferta cieszy się niewielkim zainteresowaniem. W opinii studentów przyczyną takiej sytuacji jest niedostateczna znajomość języka obcego. Władze Jednostki poinformowały, iż znają problem i podejmują działania mające na celu uatrakcyjnienie oferty lektoratów, ze szczególnym uwzględnieniem języka specjalistycznego.

7.4) System opieki naukowej i dydaktycznej nad studentami należy ocenić jako odpowiedni. Informacje zawarte w sylabusach są kompletne, a materiały zalecane przez prowadzących zajęcia są wystarczające dla osiągnięcia zakładanych efektów i dostępne w zasobach bibliotecznych. Oferowana opieka materialna i socjalna odpowiada potrzebom studentów i jest zgodna z obowiązującymi regulacjami. Na wyróżnienie zasługuje – podkreślany przez studentów – dobry kontakt studentów z Władzami Instytutu, pracownikami naukowo-dydaktycznymi oraz pracownikami administracji. Pozytywnie należy ocenić również warunki stworzone przez Uczelnię Samorządowi Studenckiemu, które umożliwiają aktywne reprezentowanie studentów.

Kryterium 8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

8.1)

W Uczelni ustanowiono system zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia, który funkcjonuje w oparciu o następujące wewnętrzne dokumenty Uczelni:

- Uchwała nr 9/2012 Senatu z dnia 28 marca 2012r. w sprawie *Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia w PWSZ w Walczu*;
- Uchwała nr 7/2011 Senatu z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie *powołania Komisji ds. Jakości Kształcenia*;
- Zarządzenie Rektora nr 45/2012 z dnia 23 listopada 2012r. w sprawie *powołania Przewodniczącego Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia*;
- Zarządzenie Rektora nr 10/2012 z dnia 6 marca 2012 r. w sprawie *powołania pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia*.

Na podstawie Zarządzania Dziekana Wydziału Społeczno-Inżynierskiego 5/2014 z dnia 13 maja 2014r. określono regulamin funkcjonowania Kierunkowych Rad Programowych, a w Zarządzeniu Dziekana 7/2014 z dnia 2 lipca 2014 r. i 16/2014 z dnia 19 listopada 2014 r. określono skład Rad Programowych i wskazano ich przewodniczących. Rada ta jest ciałem doradczym

Dziekana, której celem jest: opracowywanie wniosków, postulatów i rekomendacji nowych programów kształcenia oraz modyfikacji istniejących, a także nadzór nad realizacją tych wniosków, postulatów i rekomendacji dla zapewnienia wysokiej jakości i praktycznej przydatności kształcenia na danym kierunku.

Doskonaleniem programów kształcenia na ocenianym kierunku zajmuje się dwie komisje. Na poziomie Uczelni jest to Uczelniana Komisja ds. Jakości i Programów Kształcenia, w skład której wchodzi: przewodniczący, Dziekan, Kanclerz, Dyrektorzy Instytutów oraz Przewodniczący Samorządu Studenckiego. Na poziomie Wydziału działa Kierunkowy Zespół ds. Jakości i Programów Kształcenia. Zadaniem tego Zespołu jest coroczne przeprowadzanie ewaluacji jakości kształcenia na kierunkach prowadzonych przez Wydział uwzględniając w szczególności osiąganie przez studentów efektów kształcenia. W terminie do 15 października, Kierunkowe Zespoły ds. Jakości i Programów Kształcenia zobligowane są do przedstawienia Pełnomocnikowi Rektora ds. Jakości Kształcenia raportów ewaluacyjnych jakości kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów. Są one opiniowane przez Uczelnianą Komisję ds. Jakości Kształcenia i przedstawiane Rektorowi.

Przeprowadzane są badania ankietowe, które mają na celu uzyskanie opinii o warunkach kształcenia oraz opinii pracodawców o kompetencjach studentów i absolwentów. Wyniki tych badań są wykorzystywane do doskonalenia jakości kształcenia i okresowej oceny nauczycieli akademickich. Studenci anonimowo i dobrowolnie wyrażają swoją opinię wypełniając ankietę (załącznik nr 2 uchwały Senatu PWSZ w Wałcu nr 5/2011). Kwestionariusz ankiety jest wystarczająco wnikliwy a jednocześnie nie obciąża zbytnio czasu studentów. Studenci odpowiadają na osiem pytań wybierając spośród pięciu możliwych odpowiedzi. Proponowany układ odpowiedzi jest poprawny metodologicznie. Student ma też możliwość w każdym kwestionariuszu zapisania innych uwag. Ankiety przeprowadzają członkowie Kierunkowych Zespołów ds. Jakości i Programów Kształcenia w formie papierowej. Ustalono, że prowadzący zajęcia nie może być obecny w trakcie przeprowadzania ankiety. Wypełnione ankiety przekazywane są do sekretariatu Dziekana, gdzie są przechowywane. Wyniki ankiet są udostępniane Rektorowi, Dziekanowi Wydziału oraz Dyrektorowi Instytutu, w którym realizowany jest przedmiot, a także członkom Komisji ds. Okresowej Oceny Nauczycieli Akademickich. Informacje uzyskane z ankiet oprócz przekazania przez Dyrektora Instytutu osobie prowadzącej zajęcia – są wykorzystywane przy przygotowywaniu raportu ewaluacyjnego Wydziału. Od semestru letniego 2014/2015 w Uczelni zarządzono przeprowadzenie w formie projektu społecznego pilotażowej ankiety dotyczącej oceny jakości kształcenia w PWSZ. Wzór kwestionariusza ankiety jest rozbudowany, zawiera pytania wymagające poświęcenia większej ilości czasu i większego zaangażowania studentów. Kwestionariusz zawiera aż 35 pytań szczegółowych. Kierunek działań jest prawidłowy.

Odnotowano jednostkową opinię, dotyczącą obaw o zachowanie pełnej anonimowości, w której wskazano, iż jeden z nauczycieli akademickich zdołał ustalić który student wystawił mu negatywną ocenę. Władze PWSZ poinformowały, iż nie otrzymały żadnych sygnałów w tej sprawie. Należałoby dokonać przeglądu procedur stosowanych w zakresie organizacji ankietyzacji pod kątem tego, czy skutecznie zapewniają anonimowość uczestnikom badania.

Nowym projektem, do którego mogą zgłaszać się studenci jest projekt „Konstruktywna krytyka uczelnianej strony WWW”. Zadaniem członków zespołu będzie analiza treści, organizacji i struktury uczelnianej strony internetowej, zaprojektowanie niezbędnych korekt i modyfikacji oraz nadzór nad wprowadzeniem zmian. Koordynatorem projektu jest Prodziekan. Mnogość projektów organizowanych przez Wydział, w które angażowani są studenci pokazuje ich realny wpływ na jakość kształcenia oraz znaczny poziom świadomości studentów.

Można uznać, że ankietyzacja służy poznaniu opinii studentów na temat zajęć dydaktycznych oraz prowadzących zajęcia nauczycieli akademickich, a jej wyniki mogą być wykorzystywane do doskonalenia jakości kształcenia. Ponadto, wdrażany jest projekt ankietyzacji powszechnej studentów w sprawach organizacyjno-dydaktycznych na podstawie Zarządzenia Dziekana Wydziału Społeczno- Inżynierskiego nr 1/2015 r. z dnia 5 stycznia 2015 r.

Hospitacje zajęć przeprowadzane są z wykorzystaniem *Formularza hospitacji zajęć dydaktycznych*. Celem hospitacji jest o rozwój dydaktyczny nauczycieli akademickich i stanowią one jeden z elementów proceduralnych zapewnienia jakości kształcenia w Uczelni. Zasady przeprowadzania hospitacji określono w Zarządzeniu Dziekana nr 2/2009 z dnia 27 października 2009 r.

Biuro Karier odpowiada za przeprowadzanie ankiet monitorujących losy zawodowe absolwentów Uczelni. Badanie obejmuje każdy rocznik absolwentów uczelni, poczynając od 2012 roku. Głównym celem badania jest dostarczenie informacji o potrzebach dostosowania kierunków studiów i programów kształcenia do wymogów rynku pracy.

Na koniec roku akademickiego Dziekan przedstawia Radzie Wydziału wyniki z okresowych przeglądów. Przeglądy te dokonywane są przez Kierunkowe Zespoły ds. Jakości i Programów Kształcenia i opiniowane przez zespół nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego kierunku studiów, którego przegląd dotyczy. Wyniki okresowych przeglądów stanowią podstawę doskonalenia programów kształcenia oraz całego procesu kształcenia.

Podczas wizytacji przedstawiono do wglądu dokumentację:

- protokoły Rady Programowej kierunku *finanse i rachunkowość*;
- protokoły Rady Wydziału Społeczno-Inżynieryjnego;
- Raport ewaluacyjny Kierunkowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość*;
- Sprawozdanie dziekana – Uchwała nr 49/2014 Rady Wydziału Społeczno-Inżynieryjnego PWSZ w Wałcu z dnia 19. 11. 2014 r. w sprawie zatwierdzenia rocznego sprawozdania Dziekana z prac Wydziału Społeczno-Inżynieryjnego PWSZ w Wałcu w roku akademickim 2013/2014.

Przyjęte uchwały i rozporządzenia oraz wskazywane procedury pozwalają stwierdzić, że zarządzanie kierunkiem *finanse i rachunkowość* w Uczelni jest prawidłowe.

Podczas wizytacji ZO PKA przedstawiono kilka dokumentów pozwalających ogólnie ocenić efektywność podejmowanych w systemie działań na rzecz podnoszenia jakości kształcenia w PWSZ w Wałcu. Udostępnione sprawozdania dotyczyły kierunku *finanse i rachunkowość* i były przygotowane w październiku 2013 r., a kilka dokumentów w roku 2014. W *Raporcie ewaluacyjnym Kierunkowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia* na kierunku *finanse i rachunkowość* wskazano oceny różnorodnych elementów mających znaczenie dla podnoszenia jakości kształcenia. Oceniono m.in. warunki infrastruktury dydaktycznej (pozytywnie, z zastrzeżeniami w stosunku do sprzętu informatycznego); organizację zajęć, dostęp do zbiorów bibliotecznych (wskazano konkretne braki); dostęp studentów do informacji (konieczność aktualizacji strony internetowej i zapewnienie możliwości aktualizacji z poziomu Instytutu) oraz kontakt z nauczycielami akademickimi i obsługę administracyjną. Oceniono także procedury weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia (ocena bez zastrzeżeń), a także praktyki studenckie i poziom kadry dydaktycznej. Sformułowano także uwagi wobec niewystarczającego zapewnienia dostępu do informacji o wynikach badań ankietowych studentów. Raport sugerował konieczność podejmowania działań naprawczych. Niestety, część uwag krytycznych potwierdzono podczas wizytacji ZO (np. dorobek naukowy pracowników).

Raport ewaluacyjny kierunku z października 2014 r. zauważa, że w roku akademickim 2013/2014 nie przeprowadzono hospitacji. Stwierdzono jedynie „że studenci na ogół pozytywnie oceniają jakość zajęć na kierunku FiR” w wyniku ankietyzacji. Zwrócono też uwagę na konieczność przygotowania nowego regulaminu praktyk oraz określenia efektów kształcenia dla praktyk. W trakcie przygotowywania raportu wykorzystano opinie pracodawców o praktykantach. Uwagi studentów i prowadzących zajęcia przekazywane podczas obecnej wizytacji Zespołu Oceniającego PKA pozwalają stwierdzić, że podejmuje się skuteczne działania na rzecz podniesienia jakości praktyk zawodowych studentów.

W PWSZ w Wałcu przygotowuje się także zbiorcze wnioski z raportów ewaluacyjnych przygotowywanych przez kierunkowe zespoły ds. jakości. Udostępnione dokumenty potwierdzają,

że wnioski te zawierają konkretne uwagi i wskazują zakres podejmowanych działań naprawczych. Rejestr działań naprawczych dla Uczelni, w tym kierunku FiR pokazuje, że są one reakcją na zauważone niedociągnięcia. Zakres tych działań oraz ich zmiany w kolejnych latach potwierdzają wystarczającą efektywność Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia. Raporty ewaluacyjne i formułowane w nich zalecenia wraz z uwagami członków Kierunkowego Zespołu ds. Jakości na kierunku FiR można uznać za ważny element podnoszenia jakości kształcenia.

Mechanizmy mające na celu doskonalenie programu kształcenia i jego efektów dla ocenianego kierunku dobrze opisano w *Raporcie samooceny*. Udostępnione dokumenty potwierdziły, że mechanizmy te są wykorzystywane w Uczelni i zapewniają wystarczającą efektywność na rzecz podnoszenia jakości procesu dydaktycznego. Wśród pozytywnych efektów przyjętych rozwiązań i procedur wymienić można: korektę programu studiów wraz ze zwiększeniem wymiaru praktyk studenckich i zwiększeniem nacisku na praktyczne aspekty treści kształcenia, doskonalenie formularza sylabusów oraz pilotażowego systemu rozliczania osiągniętych efektów kształcenia od roku akademickiego 2014/2015, stopniowe uzupełnianie zasobów bibliotecznych i inne. Przewiduje się także rozszerzenie oferty nauczania języków obcych, co ma zwiększyć konkurencyjność absolwentów na rynku pracy.

Publiczna dostępność do opisu efektów kształcenia jest zapewniona na stronie internetowej PWSZ w Wałczu. Na żądanie informacje te są dostępne także w Sekretariacie Dziekana lub u Dyrektora Instytutu. Informacje o wynikach studenckich badań ankietowych i ocenie pracowników, a także wynikach przeprowadzanej oceny okresowej pracowników są udostępniane zainteresowanym. Informacje o raportach ewaluacyjnych kierunkowych zespołów ds. jakości kształcenia są przedstawiane Radzie Wydziału oraz Uczelnianej Komisji ds. Programów i Jakości Kształcenia. Przewodniczący Uczelnianej Komisji ds. Jakości i Programów Kształcenia przedstawia Rektorowi Uczelni opinie na temat wniosków z raportów ewaluacyjnych przygotowywanych przez kierunkowe zespoły, w tym kierunku *finanse i rachunkowość*.

Dokumentacja procedur Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia w PWSZ w Wałczu, a także dokumentacji wyników ewaluacji kierunku *finanse i rachunkowość* nie budzi zastrzeżeń. Przewiduje się rozszerzenie dostępu do informacji z raportów poprzez dyskusje na Radach Wydziału oraz zebraniach Instytutu.

8.2).

Studenci kierunku *finanse i rachunkowość* biorą udział w procesie zapewniania jakości kształcenia. Ich udział odbywa się poprzez formalny udział w pracach Komisji oraz organów kolegialnych o czym świadczą protokoły z posiedzeń przedstawione podczas wizytacji. Ponadto, jak wynika z informacji od studentów, a także Władz Wydziału, aktywność studentów przejawia się głównie w rozmowach nieformalnych, np. podczas zajęć oraz poza nimi. Studenci podkreślają, że dużo łatwiej jest im podejmować pewne kwestie w bezpośrednim kontakcie z pracownikiem Uczelni, aniżeli podczas formalnych spotkań. Ważnym elementem oddziaływania studentów na zapewnienie jakości kształcenia jest badanie opinii studentów w formie:

- powszechnej ankiety oceny programów kształcenia – przeprowadzona w ramach projektu studenckiego. Studenci nie mieli jednak wpływu na treść i formę kwestionariusza,
- ankiety oceniającej pracę nauczycieli akademickich – przeprowadzana po zakończeniu danego przedmiotu,
- ankiety „spełnień i rozczarowań” – badanie pilotażowe, skierowane do studentów pierwszego roku – opinie o warunkach studiowania oraz wnioski dotyczące możliwości rozwoju zawodowego (badanie przeprowadzono po pierwszym semestrze w roku akademickim 2014/2015).

Jednostka zapewnia co najmniej 20% udział studentów w organach kolegialnych, co jest zgodne z §67 ust. 4 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Przedstawiciele Samorządu Studenckiego pozytywnie ocenili swoją aktywność w organach kolegialnych oraz zapewnili o swojej obecności, co potwierdza przedstawiona podczas wizytacji dokumentacja.

Można uznać, że studenci pośrednio oddziałują na jakość kształcenia, a umożliwione im przez Uczelnię warunki budują kulturę jakości.

W pracach nad koncepcją kształcenia oraz zapewnieniem wysokiej jakości dydaktyki na kierunku FiR z grupy interesariuszy wewnętrznych uczestniczyli członkowie Rady Programowej Kierunku (w sumie 15 osób, w tym 4 studentów i 11 pracowników Uczelni). W dyskusjach nad koncepcją kształcenia oraz niezbędnymi modyfikacjami treści dydaktycznych i pożądanymi przez rynek pracy efektach kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość* uczestniczyli również interesariusze zewnętrzni (pracodawcy). W grupie interesariuszy zewnętrznych dyskutujących koncepcję kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* znajduje się Starosta powiatu wałeckiego, inspektor ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi Wydziału Rozwoju Gospodarczego Urzędu Miasta Wałcz, prezes Stowarzyszenia Inicjatyw Gospodarczych, przewodnicząca Dyrektorów Powiatowych Urzędów Pracy oraz Dyrektor PUP Wałcz. Dyskusje z interesariuszami zewnętrznymi, a także udostępnione protokoły pozwalają stwierdzić, że mieli oni wpływ na koncepcje kształcenia kierunku, szczególnie na zakres umiejętności i kompetencji społecznych. Uwagi zgłaszane przez pracodawców były uwzględniane w programach studiów. Interesariusze zewnętrzni podkreślili przede wszystkim potrzebę wykształcenia w procesie dydaktycznym umiejętności pracy w zespole, wiedzy na temat stosunków międzyludzkich, kreatywności, gotowości do samokształcenia w zakresie nowych technologii i języków obcych, a także otwartości i kształcenia wartości społecznych, szczególnie istotnych dla rozwoju trzeciego sektora w gospodarce. Uwagi pracodawców przekazane podczas spotkania z ZO PKA w trakcie wizytacji pozwalają stwierdzić, że były one uwzględniane przy kształtowaniu koncepcji kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość*.

Podczas poprzedniej akredytacji w roku akademickim 2008/2009 wskazano pięć głównych obszarów dotyczących jakości kształcenia na kierunku FiR wymagających działań naprawczych. Uwagi te dotyczyły: 1) kadra (zwiększyć udział pracowników pierwszoetatowych); tylko w części działania te były wystarczające; 2) sylabusy (poprawa polegała na przystosowaniu do wymogów KRK i dokładniejszym opisie treści programów, a także wyodrębnieniu podstawowej i uzupełniającej literatury); 3) księgozbiór (sukcesywnie rozbudowywane możliwości dostępu do literatury); 4) skuteczność rekrutacji (mimo podejmowanych działań nie udało się – prawdopodobnie z przyczyn obiektywnych wynikających z niżu demograficznego, a być może także wyczerpania popytu na usługi edukacyjne; 5) prace dyplomowe (mimo opracowania w Uczelni informacji o wymogach, jakie powinny spełniać prace licencjackie nadal zauważa się zastrzeżenia wynikające głównie z konieczności zapewnienia lepszego powiązania proponowanych tematów z oferowanymi specjalnościami i zainteresowaniami promotora, a także podniesienia merytorycznej jakości ocen prac dyplomowych; 6) działalność naukowa i międzynarodowa (była ona zbyt ograniczona, podjęto działania na rzecz rozszerzenia zakresu badań mimo, że działalność ta nie jest obowiązkowa statutowo w PWSZ, zmieniono koordynatorów ERASMUSA i powołano Biuro Współpracy Międzynarodowej, prace na rzecz umiędzynarodowienia są rozległe i można uznać, że stanowią podstawy dalszego ich rozszerzania); 7) samorząd studencki (mało demokratyczne procedury skorygowano w Regulaminie Samorządu) oraz 8) dostosowanie infrastruktury dla studentów niepełnosprawnych oraz sprawy studenckie (założono stronę internetową, od 2013 r. funkcjonuje wirtualny Dziekanat, zmieniono zasady ankietowania zajęć, upubliczniono wyniki ankiet, sukcesywnie poprawia się infrastruktura dla potrzeb studentów niepełnosprawnych).

Zakres podjętych działań naprawczych wobec zidentyfikowanych w 2008 r. uwag jest wystarczający, ale należy wdrożyć bardziej skuteczne mechanizmy zapewniające podwyższenie jakości prac dyplomowych oraz wnikliwości recenzji.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty	Program i plan	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/	Działalność naukowa	Działalność między-	Organizacja kształcenia
------------------	----------------	-------	-----------------------------	---------------------	---------------------	-------------------------

kształcenia	studiów		biblioteka		narodowa	
wiedza	+	+/-	+/-	nie dotyczy	+/-	+
umiejętności	+	+	+	nie dotyczy	+/-	+
kompetencje społeczne	+	+	+	nie dotyczy	+/-	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego w pełni Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

8.1) Wypracowano przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem *finanse i rachunkowość* na Wydziale Społeczno-Inżynierskim PWSZ w Walczu. W Jednostce stosuje się Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia, a struktura podejmowania decyzji w tym systemie jest prawidłowa. Dokumentacja WSZJK jest prawidłowa. Stosowane rozwiązania (procedury określania efektów kształcenia oraz monitorowania ich realizacji, ankietyzacja zajęć, ocena okresowa pracowników, ewaluacja jakości kształcenia na kierunku) należy ocenić pozytywnie. Efektywność podejmowanych działań na rzecz podnoszenia jakości kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość* jest wystarczająca. Raporty ewaluacyjne Kierunkowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia zawierają wystarczające informacje o zidentyfikowanych uchybieniach i wskazują działania niezbędne do ich eliminacji. W wyniku podejmowanych działań przeprowadzono korektę programu studiów, zwiększono wymiar praktyk studenckich, większy nacisk położono na praktyczne treści kształcenia. Podejmowane działania i ich efekty potwierdzają wystarczającą efektywność Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia.

Dostępność informacji o wynikach ankietyzacji oraz wprowadzanych zmianach, dokumentacja procedur systemu oraz wyników ewaluacji kierunku FiR nie budzi większych zastrzeżeń, należy jednak rozszerzyć dostępność do wyników i raportów z oceny jakości kształcenia dla pracowników naukowo-dydaktycznych Uczelni na zebraniach Instytutu.

Podejmowane w Uczelni działania na rzecz podniesienia jakości kształcenia, wdrożenia i udoskonalenia praktycznego profilu kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość* są skuteczne

8.2) Udział interesariuszy zewnętrznych uczestniczących w przygotowywaniu koncepcji kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość* odegrał pozytywną rolę w jej doskonaleniu, pozwolił zwiększyć treści praktyczne kształcenia, udoskonalic zasady realizacji praktyk studenckich i wskazać istotne dla rynku pracy kompetencje społeczne absolwentów.

Studenci biorą czynny udział w kształtowaniu Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia za pomocą projektów, ankietyzacji oraz poprzez działania przedstawicieli Samorządu Studenckiego w organach kolegialnych. Udział studentów w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości należy ocenić jako odpowiedni. Zaangażowanie pracowników dydaktycznych Wydziału w doskonalenie procesów dydaktycznych jest zapewnione i należy je ocenić pozytywnie.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		Wyróżniająco (6)	W pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)

1	Koncepcja rozwoju kierunku		X			
2	Cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	Program studiów		X			
4	Zasoby kadrowe		X			
5	Infrastruktura dydaktyczna		X			
6	Prowadzenie badań naukowych	Nie dotyczy				
7	System wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8	Wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Efekty kształcenia dla kierunku *finanse i rachunkowość* studiów pierwszego stopnia realizowanych w praktycznym profilu kształcenia na Wydziale Społeczno-Inżynieryjnym w Instytucie Ekonomicznym Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Wałcu odnoszone są do obszaru *nauk społecznych* w dziedzinie *nauk ekonomicznych* z dominującą dyscypliną *finanse* w powiązaniu z dyscypliną *ekonomia i nauki o zarządzaniu*. Odniesienie kierunkowych efektów kształcenia do dyscyplin naukowych i pięciu oferowanych specjalności jest prawidłowe. Zakres praktycznych treści kształcenia oraz wymiar praktyk studenckich i ich organizacja zapewnia w wystarczającym stopniu kształcenie praktyczne. Minimum kadrowe kierunku jest spełnione dla zakładanego poziomu studiów i profilu kształcenia. Opis efektów kierunkowych i przedmiotowych jest zrozumiały i są one weryfikowalne. Charakterystyka sylwetki absolwenta każdej ze specjalności została jasno określona i wykazuje wystarczającą specyfikę.

Koncepcja kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* jest dobrze powiązana z misją Strategii rozwoju Uczelni oraz z przyjętymi celami rozwoju Wydziału Społeczno-Inżynieryjnego. Cele te są odnoszone do podnoszenia jakości kształcenia oraz potrzebami modernizacji oferty dydaktycznej kierunku i proponowanych specjalności wynikających ze zmian otoczenia społeczno-gospodarczego.

Elementy procesu dydaktycznego kierunku *finanse i rachunkowość* godne pochwały:

- 1) Efekty kierunkowe sformułowano w sposób zrozumiały dla prowadzących i dla studentów. Efekty te zostały wystarczająco powiązane ze wskazanymi dyscyplinami naukowymi. Prawidłowo określono rolę i potencjalne efekty praktyk studenckich, które są niezbędne w realizowanym, praktycznym profilu kształcenia. Praktyki studenckie są organizowane i kontrolowane prawidłowo.
- 2) Plan zajęć studiów stacjonarnych i niestacjonarnych (obecnie drugi i trzeci rok studiów) skonstruowany jest prawidłowo i zapewnia studentom możliwości korzystania ze zbiorów Biblioteki Uczelni oraz bibliotek instytucji współpracujących.
- 3) Koncepcja kształcenia jest dobrze powiązana z programem studiów, a także z treściami poszczególnych przedmiotów. Metody dydaktyczne i proponowany sposób weryfikacji efektów kształcenia tworzą spójną całość, układ logiczny i sekwencja przedmiotów jest prawidłowa.
- 4) Godne podkreślenia są podejmowane przez Uczelnię działania na rzecz rozszerzenia wymiany międzynarodowej studentów.

- 5) Podkreślić też należy wdrożony system WSZJK, w tym szczególnie przygotowywane raporty ewaluacji kierunku oraz działania podejmowane na rzecz rozszerzenia zasięgu ankietyzacji zajęć przez studentów (nie tylko ankiety prowadzących przedmioty, ale także projekt społeczny, w którym studenci ostatniego roku studiów będą oceniali cały program).
- 6) Wysoko należy ocenić ramowy program praktyk zawodowych dla ocenianego kierunku przyjęty dla kierunku finanse i rachunkowość obowiązujący w Instytucie Ekonomicznym studentów rozpoczynających zajęcia na kierunku w roku akademickim 2013/2014. Godna pochwały jest także różnorodność kontaktów nawiązywanych przez Uczelnię z pracodawcami wyrażającymi gotowość przyjmowania na praktyki studentów ocenianego kierunku.
- 7) Dostępność studentów do informacji o efektach kształcenia, treściach przedmiotów i zasadach weryfikacji osiągania efektów etapowych jest całkowicie wystarczająca. Opis efektów kształcenia oraz sylabusy publikowane są na stronie internetowej Uczelni.
- 8) W Uczelni bardzo dobrze zidentyfikowano perspektywy rozwoju kierunku *finanse i rachunkowość*, w tym potrzebę dalszego uprządkowania kształcenia.

Zidentyfikowane zastrzeżenia wraz z zaleceniami

- 1) Nadal występują prace słabszej jakości, które w niewystarczającym stopniu dotyczą rozwiązywania konkretnych problemów praktycznych. Należy zadbać o lepsze powiązanie tematyki prac licencjackich z nazwą specjalności, którą studiuje dyplomant. Wnioski praktyczne z analiz empirycznych wykonanych w trakcie przygotowywania pracy powinny być bardziej konkretne.
- 2) Mimo, że system weryfikacji efektów etapowych – zaliczeń i egzaminów jest w zasadzie przejrzysty i zrozumiały – należy zapewnić bardziej obiektywny sposób oceny studentów uczestniczących w przygotowaniu zespołowych projektów zaliczeniowych.
- 3) Mimo zapewnienia warunków rozszerzenia studenckiej wymiany międzynarodowej, studium kierunku *finanse i rachunkowość* słabo z tych możliwości korzystają. Według studentów głównym powodem ograniczenia wymiany międzynarodowej jest niewystarczająca znajomość języków obcych. W Uczelni proponuje się wykłady do wyboru w języku angielskim. Należy jednak monitorować poziom kształcenia i efekty uzyskiwane w trakcie lektoratów. Na problem niewystarczającej znajomości przez absolwentów ocenianego kierunku specjalistycznego słownictwa z zakresu finansów i rachunkowości w języku angielskim, a może także niemieckim zwracali uwagę także pracodawcy.

W odpowiedzi na uwagi zawarte w Raporcie po wizytacji ZO PKA kierunku *finanse i rachunkowość* w PWSZ w Wałcu przeprowadzonej w dniach 05-06 marca 2015 Uczelnia przedstawiła do Polskiej Komisji Akredytacyjnej wnikliwą odpowiedź.

Ocena programowa kierunku *finanse i rachunkowość* studiów pierwszego stopnia w profilu praktycznym jest pozytywna. Wszystkie kryteria zostały ocenione na *w pełni*. Uczelnia wykazała, jakie działania podejmuje w celu wyeliminowania z procesu dydaktycznego nielicznych uchybień. Działania te dają możliwości podnoszenia i tak już wysokiej jakości kształcenia. Wyjaśnienia Uczelni w piśmie z dnia 14 maja 2015 są wyczerpujące i dają pełne możliwości podtrzymania pozytywnej oceny programowej.

Na podkreślenie zasługują też wymienione działania, które PWSZ w Wałcu wprowadziła na rzecz poprawy jakości kształcenia dla kierunków realizowanych w profilu praktycznym. Są to takie działania, jak: wprowadzenie nowego przedmiotu *przysposobienie akademickie*, wprowadzenie modułu ogólnouczelnianego *projekt społeczny* dla studentów pierwszego roku (pozwala kształtować kompetencje społeczne), podpisanie umów z pracodawcami umożliwiającymi łączenie pracy zawodowej ze studiami stacjonarnymi (*studia dualne*), wiele inicjatyw naukowych i społecznych podejmowanych przez studentów.